

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ ÜLKE BÜLTENİ

[Bu bültende T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nden alıntılara yer verilmiştir.]

İçindekiler

Genel Bilgi.....	2
BAE Ekonomisi Genel Değerlendirme	4
BAE Ekonomisine Sektörel Bakıő	8
BAE'de Şirket Kurulması	24
İthalat Düzenlemeleri.....	29
Körfez İşbirliği Konseyi	31
BAE Mütcaahhitlik Sektöründe Türk Firmalarının Yeri.....	31
Karşılıklı Yatırımlar	33
Türkiye-BAE Dış Ticareti	34
Anlaşma ve Protokoller	35
Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri İş Konseyi Hakkında.....	36
Faydalı Bilgiler.....	36

GENEL BİLGİ

Resmi Adı	: Birleşik Arap Emirlikleri
Yönetim Biçimi	: 7 Emirlik'ten oluşan Federasyon
Devlet Başkanı	: Khalifa bin Zayed al-Nahyan
Başbakan	: Muhammed bin Rashid al-Maktum
Başkent	: Abu Dhabi
Nüfus	: 7.9 milyon (2013)
Yüzölçümü	: 83.600 m ²
Dil	: Arapça (Resmi), İngilizce, göçmenler arasında Hinduca ve Urduca
Etnik Yapı	: Hintli, Ürdü, Pakistanlı ve Bangladeşli
Dini Yapı	: %80'i Sünni, %16'sı Şii olmak üzere Müslüman, azınlık Katolik
Para Birimi	: BAE Dirhem
Para Kuru	: 1 USD = 3.672 DH

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 2 Aralık 1971 tarihinde İngiltere'den ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiş olup; Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ajman, Umm Al Quwain, Ras Al Khaimah, Fujairah olmak üzere toplam 7 Emirlik'ten oluşan federal yapıda bir ülkedir.

İslami hukuk kurallarına bağılı 1971 Anayasası ile yönetilen BAE'nin Devlet Başkanlığı görevine, Kasım 2004'te vefat eden eski Başkan Şeyh Zayed bin Sultan al-Nahyan'ın oğlu Şeyh Khalifa bin Zayed al-Nahyan Federal Milli Konsey tarafından seçilmiştir.

Anayasaya göre, 7 Emir en üst siyasi otorite olan Federasyon Yüksek Konseyi'ni oluşturmaktadır. Bu oluşum uyarınca, Abu Dhabi Emiri Devlet Başkanı, Dubai Emiri ise Devlet Başkan Yardımcısı ve Başbakan olmaktadır. Hükümet 20 üyeli olup, bakanlar Emirlik aileleri arasından seçilen üyelerden meydana gelmektedir.

Federal Milli Konsey (FDC) ya da Meclis adıyla anılan BAE parlamentosunu iki yıl görev yapan 40 kişilik parlamenterler heyeti oluşturmaktadır. Yetkileri görüş ve tavsiye bildirmekle sınırlı olan parlamentonun üyeleri 7 Emir tarafından atanır. Her emirlik nüfusuyla orantılı olarak temsil edilir.

BAE'de nüfusun yoğun olduğu kıyı kesimlerinde Mayıs-Ekim ayları arasında aşırı sıcak ve nem görülür. Sıcaklıklar 46°C'ye; nem ise %100'e kadar artar. Aralık-Mart ayları arasında ılıman kış iklimi hakimdir. Sıcaklıklar 14-23°C'ye arasında değişmektedir. İç kesimlerde çöl iklimi hakimdir. Kışlar soğuk olup; yazlar kuru ve sıcaktır. Ortalama yıllık yağış miktarı metrekaşe başına 42 mm'dir fakat Ras al-Khaimah bölgesi 150 mm ile daha çok yağış alan bir bölgedir.

BAE EKONOMİSİ GENEL DEĞERLENDİRME

	2012	2013	2014	2015 ^a
Nominal GSYİH (*milyar ABD \$)	372.314	402.340	401.647 ^a	363.707
Reel GYSİH'daki Büyüme (%)	4.67	5.20	3.60 ^a	3.15
Kişi Başı GSYİH, SAGP (\$)	60,951.371 ^a	63,180.829 ^a	64,478.672 ^a	65,149.039 ^a
Toplam Yatırımların GSYİH'daki Payı (%)	22.49	22.62	23.05 ^a	22.94
Enflasyon, Tüketici Fiyatları (Yıllık %)	0.66	1.10	2.34	2.11
Mal & Hizmet İhracatı (%, Değişim)	15.16	11.12	4.58 ^a	8.37
Mal & Hizmet İthalatı (%, Değişim)	11.25	15.63	13.41 ^a	5.10
Cari Hesap Dengesi (milyar \$)	68.961	64.682	48.453 ^a	19.278

a: Tahmini

Kaynak: IMF World Economic Outlook Database Ocak 2015

Birleşik Arap Emirlikleri ekonomisi, petrol ve doğal gazla dayanmaktadır. Abu Dhabi ülkenin en önemli petrol üreticisi konumunda olup; Emirlik'te petrolün yanı sıra petrokimya sanayi gibi enerji yoğun ve petrol türevi hammaddelerin kullanıldığı üretim alanları ile doğal gaz ihraç endüstrisi de gelişmiştir. Sharjah ve Ras al-Khaimah Emirlikleri de ülkenin petrol üretimine katkıda bulunmaktadır. Petrol rezervleri düşük olan emirlikler ticarete ve özellikle re-eksporta yönelmişlerdir.

Federal hükümet, Abu Dhabi ve Dubai gibi zengin emirliklerin finanse ettiği federal bütçeden nispeten yoksul emirliklere kaynak aktararak; Emirlikler arasındaki ekonomik eşitsizlikleri dengelemeye çalışmaktadır.

Dubai, Körfez ülkeleri arasında ve bölgesel anlamda önemli ticaret ve hizmet merkezi olarak öne çıkmaktadır. Bölgenin en büyük serbest bölgesi olan Dubai'deki Jebel Ali Serbest Bölgesi dünyada ISO 9002 belgesini alan ilk serbest bölgedir. Gelişmiş haberleşme ve ulaşım ağlarının bulunduğu bölgede yatırımcılardan gelir ve servet vergisi alınmamakta ve kurumlara 50 yıl süre ile kurumlar vergisi muafiyeti uygulanmaktadır.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde yer aldığı üzere; EIU verilerine göre 2014 yılında 419,6 milyar dolarlık nominal GSMH'sı BAE; Orta Doğu ve Körfez ülkeleri içinde Suudi Arabistan ve İran'dan sonra en büyük üçüncü ekonomiye sahiptir. Satın alma gücü paritesine göre 71.757 dolar kişi başına milli gelir ile de Katar'dan sonra ikinci sırada gelmektedir.

Petrol gelirlerinin başlıca gelir kaynağı olduğu ülkede; ekonominin petrol ve petrol yan ürünleriyle doğalgaza bağımlılığının azaltılması amacıyla üretim ve yatırımların çeşitlendirilmesine yönelik girişimler bulunmaktadır. T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde de belirtildiği üzere; özellikle turizm, inşaat, havacılık, hizmet sektörü, finans ve otomotiv gibi sektörlerle yatırım yapmaya başladığı gözlemlenmektedir ve "Abu Dhabi 2030 Planı" çerçevesinde 200 milyar dolar yatırım yapılması öngörülmektedir.

Bahse konu devlet politikası ve özel sektörde yaşanan canlılık doğrultusunda; petrol-dışı gelirlerin milli gelirdeki payı gittikçe artmaktadır. T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde bahsedildiği üzere; ülke GSMH'nın % 7,6'sını imalat sanayi üretimi oluşturmakta ve söz konusu üretimin 2025 yılına kadar GSMH'nın % 25'ni oluşturması için yatırımlar devam etmektedir. İmalat sanayinin en önemli alt sektörleri petrol üretimine paralel olarak kimyasal ve plastik üretimi olurken; gıda işleme, tekstil, mobilya, çimento, alüminyum, seramik, demir-çelik ve cam gibi sektörleri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Turizm sektörü ise son yıllarda hızlı büyüyen bir alandır. İnşaat ve inşaat malzemeleri de devam eden arazi geliştirme ve altyapı projeleri nedeniyle canlı sektörler olarak tanımlanmaktadır.

Ülke ekonomisinin genişlesinde, ihracat gelirlerindeki artış ile birlikte yatırımlardaki ve özel tüketimdeki artış; ülkedeki vatandaşların refah seviyesini arttırmış, kredi olanaklarından yararlanma kapasitesi yükseltmiş ve hızlı nüfus artışının etkisiyle tüketimde de hızlı bir artış yaşatmıştır.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde yer aldığı üzere; ülkenin 50. Kuruluş Yıldönümüne rastlayan 2021 yılı için hedeflerini ortaya koyan ve "Milli Şart" adlı belgeyi kabul eden BAE Yönetimi; son dönemde elde ettiği deneyim ve sermaye birikimi sayesinde dış pazarlarda yatırıma yönelmiştir. Hükümet sahip olduğu kamu şirketleri aracılığıyla çeşitli ülkelerde telekom ve sanayi şirketleri ile bankalar satın almaktadır. Ayrıca, bahse konu kamu şirketlerinin liman, serbest bölge işletme, turizm ve gayrimenkul geliştirme gibi projeler aracılığıyla gelişmekte olan ülkelere yatırım yapmaya yöneldiği dikkati çekmektedir.

Ayrıca, 1980'li yılların ortalarından itibaren Dirhem ABD Doları'na sabitlenmiş (1 USD=3.67 DH) olup; BAE Merkez Bankası bu oranın korunmasının enflasyon karşısında koruyucu ve istikrar için gerekli bir unsur olarak görmektedir.

2009 Dubai Borç Erteleme Krizi

BAE, 2009 sonrası gerileyen finans ve gayrimenkul sektörünü iyileştirici tedbirlerin uygulanmasına ve kamuya bağlı bir kuruluş olan Dubai World'ün borçlarını

kapatmaya öncelik vermiştir. Dubai Hükümeti, Dubai World kreditorlerine borçların 5-8 yıl içinde ödeneceğine dair bir plan sunmuştur.

BAE topraklarının ve toplam petrol gelirlerinin % 85'lik kısmına sahip olan Abu Dhabi Emirliğinde, son yıllardaki yüksek petrol fiyatlarına bağlı olarak biriken ancak özellikle ABD'deki batık banka ve portföy yatırımları nedeniyle 200 milyar dolar tutarına indiği tahmin edilen, hükümete ait yatırım fonunun varlığı, krizin etkisinin Abu Dhabi'de Dubai'ye göre sınırlı kalmasını ve Dubai Hükümetine finansal destek verilmesi imkânını sağlamıştır. 25 Kasım 2009 tarihinde Dubai Hükümetine ait Dubai World Holding'in, borçlarının yeniden yapılandırılmasını talep etmesi ile başlayan borç ödeme krizinde, Abu Dhabi Hükümetinin Holding'in yükümlülüklerinin karşılanabilmesini teminen Dubai Hükümetine 25 milyar dolar tutarında parasal destek vermiştir.

1 Aralık 2009'da Dubai Emirliğince yapılan açıklamada, toplam 26 milyar dolar ile sınırlandırılan yapılandırma süreci kapsamındaki borçların, Dubai World ile iştirakleri arasında bulunan Nakheel ve Limitless şirketlerine ait olduğu, dolayısıyla diğer iştirakler arasındaki Infinity World Holding, Istithmar World and Ports ve Free Zone World gibi şirketlerin mali yönden sorunsuz olduğu belirtilmiştir. Geri ödemeler dahil "Şirket Yapılandırması" adı altında geçen dış borçlar 26 milyar dolar iken bu toplam kendi içinde 10.5 milyar dolarlık bölümü tahviller, 13.3 milyar doları ise sendikasyon kredileri biçiminde ayrıştırılmakta olup 2.2 milyar dolarlık bölümün ise kaynağı bilinmemektedir.

Yeniden yapılandırma sürecinin birbirini takip eden çeşitli safhalar dahilinde yürütüleceği, bunlar arasında "Planlama" (işletmelerin borç ve nakit akışlarının tahlil edilmesi, bazı varlıkların satışını da kapsayacak biçimde ilave nakit/fon temini, geri ödeme süreçlerinin belirlenmesi) ve "Kreditor finans kurumlarıyla müzakereler" ana başlıklarının bulunacağı belirtilmiştir. Bu sürecin ilk etabında Nakheel, görüşmelere başlamak üzere, borçlanma aracı olan "sukuk" enstrümanını satın alanlardan yetkili temsilci atamalarını talep etmiştir.

Ekonomik aktivitesinin %50'sinin gayrimenkul-inşaat sektörü merkezli döndüğü Dubai Emirliği sermayeli şirketlerin (2010 yılı başındaki son raporlara göre) 170 milyar dolar seviyelerinde olduğu tahmin edilen dış borçlarının çevrilmesine yönelik riskler ve anılan Emirlik'te iptal edilen veya durdurulan büyük emlak projeleri ekonomik ve ticari aktiviteyi baskı altında tutmuştur.

Dubai İstatistik Kurumu'nun yayınladığı sosyoekonomik veriler bu tedbirlerin ekonomik toparlanmaya olumlu etkisini ortaya koymaktadır. Dubai World'e ve onun emlak birimi Nakheel'e yapılan likidite yardımları ile Abu Dhabi Alüminyum Döküm Fabrikası'nın birinci fazının tamamlanmış olması toparlanma için birer işaret sayılmıştır.

Moody's Investors Service, Abu Dhabi Emirliği'nin kayıtsız şartsız teminat sağlaması ve yazılı garanti vermemesi nedeniyle Abu Dhabi'deki yedi adet kamu

iktisadi teŐekkülünün derecesini düŐürmüŐ olsa da Abu Dhabi Hkmeti, hızlı ekonomik büyümeye paralel olarak altyapı harcamalarını arttırmayı planlamıŐtır.

Şubat 2010'da yrrlŐe giren BAE Tarihi Ulusal TzŐ'nn (National Historic Charter) lke içindeki özel sektör çalıŐanlarının aŐırlıklı olarak BAE vatandaŐlarından temin edilmesini ve yabancı çalışanların sayısının düşük tutulmasını gerektiren düzenlemeler içermesi, yabancı yatırımcılar için Őikayet edilen başka bir sorundur. 2009 sonrası ekonomik durgunluk nedeniyle BAE'deki pekçok firma işçi çıkarmıŐ olup ülkeden ayrılan göçmen ve işçi sayısında artış görülmüŐtür. Buna raŐmen ülke ekonomisinin uzun dönemdeki toparlanması yine göçmen iŐçilere baŐlıdır.

Serbest Bölge:

BAE hükümeti yabancı yatırımları teşvik etmek için Őu an itibariyle 29 adet [serbest bölge](#) kurmuŐtur ve bu bölgelere 9 yeni bölgenin daha eklenmesi beklenmektedir. Serbest bölgelerde 3 tip ticari firma kurulabilmektedir: Serbest Bölge Kuruluşu (Free Zone Establishment), Serbest Bölge Şirketi (Free Zone Company) ve Yabancı Şirket Şubesi. Bu bölgelerde kurulacak Şirketlerde yerel ortaŐa ihtiyaç bulunmamakta, %100 yabancı sermayeli Şirket kurulabilmekte ve ithalatta gümrük vergisi alınmamaktadır. Serbest bölgelerin genel olarak saŐladıŐı avantajlar Őunlardır:

- %100 yabancı mülkiyet
- Tüm ithalat ve ihracat vergilerinden %100 muafiyet
- Ticari vergi ve rsumdan %100 muafiyet
- Sermaye, kar gibi kazançların tamamen transfer edilebilmesi
- İŐgücü istihdamında yardım
- Ucuz fiyatlarla yerel enerji temini

1985 yılında Dubai'nin Jebel Ali Limanı'nda kurulan serbest bölgenin (www.jafza.ae) baŐarısı diŐer emirlikleri de serbest bölge kurmaya yönelmiştir. Jebel Ali'den sonra kurulan diŐer serbest bölgeler arasında yer alan Sharjah'daki Hamriyah Serbest Bölgesi (www.hamriyahfz.com), özellikle tekstil ve deri alanında faaliyet gösteren firmaların yoŐunlaŐıŐı bir merkezdir. BAE'nin imalat sektöründeki toplam üretiminin üçte biri bu serbest bölgeden kaynaklanmaktadır.

Ajman EmirliŐi'nde bulunan serbest bölge ise 1987 yılında açılmış olup, Jebel Ali'de olduŐu gibi 15 yıl boyunca kurumlar vergisinden firmalar muaf tutulmakta, bu süre sonunda muafiyet, konjonktüre göre bir 15 yıl daha uzatılabilmektedir. Fujariah EmirliŐi'nde ise 1987 yılında kurulan ve benzer koŐullarda faaliyet olanaŐı tanıyan bir serbest bölge mevcuttur. Ras el-Khaimah ve Umm Al Quwain Emirlikleri'nde serbest bölgeler kurulmuştur.

Abu Dhabi hariç tüm emirliklerin serbest ticaret bölgeleri ve hemen tüm emirliklerin kendine ait limanı ve havaalanı bulunmaktadır. Uzak DoŐu ve Avrupa arasında uluslararası deniz taŐımacılıŐı yapan firmalar, Körfez'de yükleme ve boŐaltma işlemlerini yapmakta ve Dubai bu konuda büyük pay almaktadır. Dubai

Limanı'nın gelişmiş tesis ve hizmetleri uluslararası deniz taşımacılığı firmalarının tercihi olmaktadır. Dubai'de boşaltılan mallar deniz yoluyla İran'a oradan tren ve karayoluyla Orta Asya Cumhuriyetleri'ne taşınmaktadır. Dubai Havalimanı kargo taşımacılığı alanında bölgenin en gelişmiş havaalanı olup, Uzak Doğu'dan deniz yoluyla gelen kargoların büyük bölümü daha sonra Avrupa'ya havayoluyla taşınmaktadır.

Re-Eksport Ticareti:

Dubai, dünyanın üçüncü büyük re-export merkezi konumunda olup Körfez ülkelerinin yanı sıra Hindistan, İran, Irak, Pakistan, Doğu-Kuzey Afrika ve Uzak Doğu ülkelerine açılan bir kapıdır ve yaklaşık 2 milyar nüfusa hitap etmektedir. Her yıl 70 civarında fuar düzenlenmekte olup; dünyanın sayılı, bölgenin ise en önemli ve büyük fuarları durumundaki bu fuarlara tüm dünyadan binlerce işadama katılmakta ve fuar süresince büyük hacimli iş bağlantıları yapılmaktadır.

Petrol, petrokimya ürünleri ve gaz ihracatı dışındaki ülke ihracatının önemli bir bölümü serbest bölgelerden yapılmaktadır. Lojistik, idari ve mali avantajlar sunan serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmalar lisans, acenta tayini ve yerli ortak gibi zorunluluklardan muaf olduklarından özellikle yabancı firmalarca tercih edilmektedir.

BAE EKONOMİSİNE SEKTÖREL BAKIŐ

Tarım ve Gıda:

BAE, genelde çöl düzlüklerden ibaret bir araziye sahiptir. El-Ayn Emirliği topraklarının bir kısmı, Umman Denizi kıyısındaki Fuceyre Emirliği'nin Haceru'l-Garbi dağlarının eteklerindeki topraklar tarıma elverişlidir. Petrol gelirlerinin ülke ekonomisine katkı sağlamaya başladığı 1970'li yılların başında 15.000 hektar olan ekilebilir alan, günümüzde BAE'nin toplam alanının % 3.1'ine tekabül eden 260.000 hektara çıkarılmıştır.

Ülkenin zor iklim koşullarından dolayı, tarım sektörünün GSYİH'ye katkısı %2 civarındadır ve gıda ihtiyacının % 90'ı ithalatla karşılanmaktadır. Başlıca tarım ürünleri hurma, sebze, karpuz, kümes hayvanlarının eti sütü ve yumurtasıdır. % 4'lük bir alanda hurma ağaçları ve kuraklığa dayanıklı bitki çeşitleri yetişmektedir. Ülkeye yayılmış 40 milyondan fazla hurma ağacından elde edilen mahsül bir kenara bırakılırsa, meyve olarak sadece limon ve mango üretilen BAE'de sebze yetiştiriciliği dağlık ve nispeten mevsimsel yağış alan sınırlı bölgelerde yapılmaktadır.

Ülkede çiftçilikle uğraşan işgücünün fazla olmasından dolayı, sektör hem federal devletten hem de yerel yönetimlerden önemli miktarda teşvik almaktadır. Devletin tarım sektörüne olan desteğinin siyasi gerekçelerle devam etmesi beklenmektedir. Gıda fiyatlarındaki artış nedeniyle ve gıda arzını sağlayabilmek için Sudan ve Pakistan gibi ülkelerde yatırımlar yapılmaktadır.

Ülke topraklarının %87'sini oluşturan Abu Dhabi Emirliği, ülke genelindeki toplam 6.313 seranın ve 22,797 adet tarım çiftliğinin büyük bölümünü elinde bulundurmaktadır. Çevre ve Su Bakanlığı (MEW) tarım, orman ve balıkçılık politikalarını tespit etmekte, sulu tarımı yaygınlaştırmak amacıyla ülkenin sınırlı su kaynaklarının artırılması ve yönetimine yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Tarım arazilerinin büyük kısmı halka ait olup devlet az sayıda çiftlikte deneme üretimi yapmaktadır. Yabancı firmalar azınlık hissesi temelinde yerli firmalar ile ortaklık oluşturmak suretiyle tarım sektöründe faaliyet gösterebilirler. Abu Dhabi hükümeti tarım sektörünü geliştirmek üzere yerel halka arazi dağıtmakta, üretim için gerekli olan gübre, tohum ve su gibi ihtiyaçları tedarik etmektedir. Hükümet mahsulün bir kısmını destekleme alım fiyatı üzerinden satın alarak nihai tüketiciye, belediyeye ait perakende satış birimlerinde, tarla fiyatı baz alınarak bu ürünleri sunmaktadır.

Al Ain şehrinde 1987'den beri faaliyet gösteren sebze ürünlerini paketleme ve işleme fabrikası yerel tarım ürünlerinin bir bölümünün değerlendirilmesine hizmet etmektedir. Fabrikanın 500 tonluk dondurulmuş ürünler ve 60.000 tonluk domates salçası işleme kapasitesi bulunmaktadır.

Abu Dhabi merkezli Foodco tesislerinde un üretim-işleme tesislerinin kapasitesi günlük 200 tondan 800 tona yükseltilmiştir. Sözkonusu fabrikada 50 farklı çeşitte hayvan yemi üretimi (kümes, deniz ve diğer besi hayvanlarına yönelik) yapılmaktadır. Foodco'nun ayrıca pirinç, tuz, şeker ve yemeklik yağ gibi bazı temel ürünlerin tedarikine yönelik portföyü bulunmakta; Orta Doğu ve Körfez Bölgesi'nde bir çok ülkeye dondurulmuş beyaz et, kırmızı et ve sebze tedariki yapılmaktadır.

Dubai Yatırım Şirketi tarafından 1995'de kurulan Sofralık Yağ Üretim tesisi İsviçreli CAM Group ile ortaklık biçiminde Jebel Ali serbest Bölgesinde yıllık 1.500 ton kapasite ile faaliyet göstermektedir.

Hayvancılık:

Ülke toprakları her ne kadar tarıma elverişli olmasa da hayvancılık yapılması için bir engel bulunmamaktadır. Hayvancılıkta keçi, koyun, deve, inek ve at yetiştiriciliği ön plana çıkmakla beraber kümes hayvancılığı ve yumurta üretimi için kurulan çiftliklerin tüketim ihtiyacına cevap vermediği görülmektedir. Tarım alanında tüketici ihtiyaçları dikkate alındığında, taze süt talebinin % 83'ü, yumurta talebinin %38'i, et talebinin % 28'i ve beyaz et ihtiyacının ise sadece % 18'i yerli üretimle karşılanabilmektedir.

BAE'de altı adet büyük ve dört adet küçük tavuk çiftliği ve ülkenin her bölgesinde çok sayıda küçük çiftlikler bulunmaktadır. Çiftlikler tavuk eti yanında yumurta ve canlı tavuk satışı da yapmaktadır. Ülkede kümes hayvanı çiftliklerinin artması çoğunlukla kıyama, köfte, köri gibi dondurulmuş ürünler veren yerel et işleme endüstrisinin ve hayvan yemi üreten firmaların gelişmesini sağlamıştır.

İthal ve yerel üretim ürünleri arasında büyük fiyat farkı bulunmaktadır. İthal ürünlerin perakende satış fiyatı yerel ürünlerin 2/3'ü kadardır. Dondurulmuş tavuk fiyatı da taze tavuğun 2/3'ü kadardır. Uluslararası piyasa fiyatlarının değişken olması, ürünlerin çabuk bozulabilmesi nedeniyle ithalatçılar haftalık veya aylık olarak sınırlı miktarda ürün ithal etmeyi tercih etmektedir.

BAE yerel halkının beyaz ete talebi beyaz etteki az kolesterol nedeniyle yüksektir. Tüketiciler daha çok dondurulmuş veya taze tavuk eti satın almayı tercih etmektedir. Ülkede üretilen tavuğun elle ve İslami kurallara uygun olarak kesim yapıldığı yönündeki düşünce, ürünlerin yerel halk tarafından yüksek fiyata rağmen daha fazla tercih edilmesine yol açmaktadır. Tavuk budunun toptan fiyatı düşük olduğundan ailelerden çok, hastane, restoran, ordu gibi kurumlar tarafından tercih edilmektedir. Kemiksiz tavuk ise (göğüs eti gibi) daha çok Arap/Lübnan restoran ve kafeteryaları tarafından satın alınmaktadır. Ülkeye gelen turist ve ziyaretçilerin fazla olması ile restoran ve otellerin fazlalığı da önemli bir etkidir.

Dünyadaki en büyük et ve et ürünleri ithalatçısı olan Körfez Bölgesi'nde talebin büyük kısmı tavuk eti ve ürünlerinedir. Kişi başına ortalama 50 kg yıllık beyaz et tüketimi ile BAE ilk sırada gelir. Kuş gribi nedeniyle hızlı bir düşüş gözlenirse de hastalığın etkilerinin azalmasıyla talepte tekrar canlanma başlamıştır.

İthalat donmuş, taze veya soğutulmuş olarak yapılmaktadır. İthalat yapılan en önemli ülkeler Brezilya, Suudi Arabistan, ABD, Fransa ve Danimarka olup, özellikle tavuk budu ithalatında ucuz fiyatıyla ABD öne çıkmakta, ürünlerini restoran, kafe ve hazır yemek şirketlerine satmaktadır. Danimarka ve Brezilya ürünleri özellikle yabancılar tarafından az su içerdiği için tercih edilmektedir. Fransız menşeli tavuk etleri çok fazla su içerdiği gerekçesiyle ülke pazarındaki popülerliğini kaybetmiştir.

İthal ürünlerin %15'i Körfez Ülkelerine, İran'a, Kuzey Afrika'ya ve Asya ülkelerine re-export edilmektedir. Ülke içi talep yüksek olduğundan ihracat miktarı çok düşüktür. İhraç edilen ürünlerin çoğu kıyma, köfte gibi işlenmiş ürünlerdir. Tavuk eti ihracatı konusunda, miktar veya fiyat açısından herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Hemen her türlü canlı hayvan ithalinde gümrük vergisi muafiyeti uygulanmakta, işlenmiş ürünlerde ise %5 gümrük vergisi alınmaktadır.

Balıkçılık ve inci avcılığı, BAE gıda sektörünün geleneksel olarak önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Perakende Sektörü:

BAE nüfusunun %75'ini barındıran Abu Dhabi, Dubai ve Sharjah'da yaşayan tüketiciler büyük ölçekli perakende zincirlerinden alışveriş etme eğilimindedir. Diğer Emirlikler'de yaşayan tüketiciler ise daha ziyade mini marketler ve bakkal türü küçük perakende birimlerini tercih etmektedirler. Hipermarket, mağaza zincirleri ve süpermarketlerin BAE gıda piyasasındaki payı %50 gibi önemli bir seviyede bulunmaktadır.

BAE'ye özgü bir gelişme ise genelde Emirlik yönetiminin bir iştiraki olarak ortaya çıkan Kooperatif mağazaları; yerli sermaye gruplarının katılmasıyla gelişmişlerdir. Kooperatif türü mağaza zincirleri faaliyetlerinin ilk dönemlerinde daha ziyade düşük gelir grubuna ait tüketicilere hitap ederken daha sonra cazip yerleşkelerde büyük ölçekli mekanlarda, ürün çeşitliliğini artırarak ve cazip fiyat sunarak; ülke perakende piyasasındaki paylarını %30'a çıkartmıştır.

Kooperatif türü büyük perakendeciler dışında genelde zincir mağazalar gıda ürünleri için kendi ithalatlarını doğrudan yapmakta veya yerel ithalatçı firmalar aracılığı ile ürünleri tedarik etmektedirler. Perakendeciler zaman zaman tek bir marka için bir konteynıra tekabül etmeyecek daha ufak miktarlı siparişler verebildikleri gibi ürünlerin depolanması ve lojistiği için ithalatçı, toptancı ve distribütör firmadan destek talep etmektedirler.

Başta Hintli, Pakistanlı, Bangladeşli, Filipinli ve İranlı olmak üzere nüfusunun %80'i göçmenlerden oluşan BAE'de farklı tüketim kalıpları ve tercihlere hitap edecek biçimde çok çeşitli gıda ürünlerini market raflarında bulmak mümkündür. Gıda ürünlerinin vergiden muaf veya düşük gümrük vergisine tabi olması yanında KDV benzeri vergi uygulamalarının bulunmaması ürün fiyatlarının diğer ülkeler ile mukayeseli olarak düşük seviyede kalmasını sağlamaktadır.

Ülkenin coğrafi konumu ve kolay ulaşım olanakları itibariyle pek çok pazar ile yoğun ticaret içinde bulunması yanında, gıda sektöründe ihtiyaçların % 90'ının ithalat yoluyla karşılanması nedeniyle, pazarda tedarikçi firmalar açısından çok yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Tüketim ömrü nedeniyle hızlı bozulabilir ürünler Körfez veya Ortadoğu bölgesinden temin edilirken, uzak mesafelerde bulunan ülke firmaları uçak kargosunu da kullanarak pazarlama yapmaktadır.

Sanayi:

BAE'de GSYİH'nin % 48,6'sına sahip sanayi sektöründe başlıca alanlar petrol, petrokimyasallar, balıkçılık, alüminyum, çimento, gübre, ticaret gemileri tamiri, inşaat malzemeleri, tekne yapımı, el sanatı, kimya, metal, ağaç ürünleri ve mobilya, tekstil, gıda, içecek ve tütündür.

Sharjah Emirliği'nde sanayi yatırımı maliyeti diğer Emirlikler'den %35 daha ucuz olup; sanayi yatırımlarının %50'si burada bulunmaktadır.

BAE'de imalat sanayi hidrokarbona dayalı olmakla birlikte diğer bazı imalat sanayi alt sektörleri de büyümektedir. Sektöre yapılan yatırımlarla yaklaşık 3 bin civarında fabrika kurulmuş; çoğu Asyalı göçmenlerden oluşan 200 bin üzerinde kişiye iş imkanı sağlanmıştır. Sektördeki sanayi kuruluşlarının çoğu kimyasal maddeler, ev aletleri, kağıt, gıda, giyim ve yedek parça üretimi yapan hafif sanayi kuruluşlarıdır. Emirlikler ve ülke bazında özel sektör katılımının artırılması için adımlar atılmış, özel sektör işletmelerine Emirates International Bank aracılığıyla yatırımcılara düşük faizli kredilerden yararlanma imkanı sunulmuştur.

Son yıllarda önemli bir sektör haline gelen alüminyum üretiminde Dubai Hükümetinin sahip olduğu Dubai Alüminyum dünyanın ilk on alüminyum üreticisi arasındadır. Üretimin büyük kısmı ihraç edilmekte ve kalanı ise diğer sektörler tarafından kullanılmaktadır.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde belirtildiği üzere, Mubadala Development Company, Abu Dhabi'nin sanayi temelini genişletilebilmesi açısından önem arz etmekte olup; hükümetin kalkınma stratejisi doğrultusunda yeni girişimlerin kurulması ve varolanların geliştirilmesi için uygun bir yerleşimdir. Dubai hizmet sektörünün ve teknolojinin merkezi olmayı hedeflerken, Abu Dhabi rekabet gücü yaratan sektörlerin (ucuz enerji ve iş gücü kaynaklarına erişimin kolay olmasının da etkisiyle) ağır sanayi ve imalat sektörleri olduğuna inanmaktadır.

Otomotiv:

BAE'de otomotiv üretimi bulunmamaktadır. İç pazarda satılan ya da re-export edilen taşıtlar ithal edilmektedir. BAE pazarı 1.4 milyon taşıttan ibarettir. Sektör yıllık %10 büyümektedir. Pazarın en büyük tedarikçisi Japonya'dır. Avrupa ve Amerikan arabaları ikinci ve üçüncü sırayı paylaşmaktadır. BAE motorlu taşıtlar piyasasına hakim imalatçılar; Toyota, Nissan, Honda, Mitsubishi, Mercedes, Range Rover, Walkswagen, Ford ve GMC'dir. Dubai, BAE taşıt stokunun yaklaşık %50'sine sahiptir. Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) Bölgesi'nde satılan dört çekerli araçların (Jeep) %70'inin Suudi Arabistan ve BAE'de olduğu tahmin edilmektedir.

Motorlu taşıtlar pazarına yönelik olarak BAE'de oto finans piyasası da oluşmuştur. Taşıtların 2/3'ü taksitli finans yoluyla satılmaktadır. Altı yıla kadar uzanan ödeme vadeleri söz konusudur. BAE'de 15 ticari banka ve 3 uzman kuruluş oto finans hizmeti sunmaktadır.

Motorlu taşıtlar alt sektörü, tamirat ve bakım ile yedek parça ve aksesuarlar ticaretinden müteşekkildir. Bu kapsamdaki Dubai firmalarında ortalama yedi kişi istihdam edilmektedir. Bahsekonu alt sektör firmaları küçük ölçekli olup, en fazla on eleman çalıştırmaktadır. İthal edilen oto yedek parça ve aksesuarlarının %65'i diğer ülkelere re-export edilmektedir. Sektör ürünleri, Dubai'nin en çok re-export ettiği ürünler sıralamasında onuncu sırada yer almaktadır. Ortadoğu, Afrika ve Doğu Avrupa önde gelen re-export pazarlarıdır.

KİK bölgesindeki yüksek yaşam standardı, yükselen petrol fiyatı ve bu çerçevede hızla büyüyen milli ekonomiler ile artan nüfus bölgedeki otomotiv sektörünün gelişmesinde itici güçlerdir. Bölgedeki siyasi gelişmeler, Irak'taki durum gibi, BAE'den yapılan motorlu taşıtlar re-exportu üzerinde etkili olmaktadır. Bununla birlikte, oto yedek parçaları ve aksesuarları pazarını taklit/sahte ürünlerden korumak için önlemler alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bahse konu taklit ürünler piyasada %30 oranında pay sahibi olmuştur.

Dubai'de her yıl düzenlenen [Automechanika Gulf Fuarı](#) oto yedek parça ve aksesuarları açısından Avrupalı imalatçı firmaların katılmayı tercih ettiği uluslararası sektörel fuardır.

Petrol ve Doğalgaz Sektörü:

BAE'nin Birleşik Krallık'tan ayrılarak, bağımsızlığını ilan etmesiyle; ülke ekonomisinin en önemli gelir kaynağı petrol ve doğalgaz olmuştur. Dünyadaki petrol üreticileri arasında ilk 10'da yer alan BAE'nin U.S. Energy Information Administration (EIA) raporuna göre 2010 yılında 75 milyar dolar olan hidrokarbon ihracat gelirleri 2013'te 123 milyar dolara ulaşmıştır. Ülkede her ne kadar ekonomin çeşitlendirilmesine yönelik girişimlerde bulunulsa da yakın zamanda petrol, doğalgaz ve bağlı sektörlerin ekonomin en önemli gelir kaynağı olmaya devam edeceği öngörülmektedir.

Petrol Üreten Ülkelerin Rezervleri ve Yıllık Üretimleri 2013

	Toplam Rezervler (milyar varil)	Dünyadaki Payı (%)	Yıllık Üretim (bin varil/gün)	Dünyadaki Payı (%)
Venezuela	298.3	17.7	2.623	3.3
Suudi Arabistan	265.9	15.8	11.525	13.1
Kanada	174.3	10.3	3.948	4.7
İran	157.0	9.3	3.558	4.0
Irak	150.0	8.9	3.141	3.7
Kuveyt	101.5	6.0	3.126	3.7
BAE	97.8	5.8	3.646	4.0
Rusya	93.0	5.5	10.788	12.9
Libya	48.5	2.9	988	1.1
ABD	44.2	2.6	10.003	10.8
OPEC Ülkeleri	1214.2	71.9	36.829	42.1

Ülke sıralaması toplam rezerve göre yapılmıştır.

Kaynak: BP Statistical Review of World Energy (2014)

Petrol Abu Dhabi'de 1958 yılında, Dubai'de ise 1966 yılında keşfedilmiştir ve ülke 1967 yılından itibaren Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) üyesidir. Sharjah ve Ras al-Khaimah'ta ise düşük miktarlarda rezervler bulunmuştur. Toplam kapasitenin yaklaşık %94'ü Abu Dhabi'de bulunmakla birlikte Emirlik'te özellikle denizde yeni rezervlerin keşfi ve mevcut rezervlerin geliştirilmesi yönündeki çalışmalar devam etmektedir. Geri kalan petrol rezervlerinin % 4'ü Dubai ve % 1'i de Sharjah Emirliği sınırları içerisinde. Ras Al Khaimah Emirliği'nde de 100 milyar varil petrol rezervi bulunduğu tahmin edilmektedir.

Ülkede yeni petrol sahalarının keşfi az olsa da, BAE "Enhanced Oil Recovery (EOR)" teknikleri ile petrol çıkarma oranını arttırmaktadır ve bugünkü petrol üretim seviyesi ile ülkeye 140 yıl yetecek ölçüde rezerv bulunduğu tahmin edilmektedir.

Business International Monitor (BMI) tahminlerine göre 2010-2020 yılları arasında petrol üretiminin %22.9 oranında artarak günlük 3.50 milyon varile ulaşması beklenmektedir. Petrol tüketiminin ise aynı dönemde %28 oranında artarak günlük 872.500 varil olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Ülkede toplam 5 adet petrol rafinerisi bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesi Abu Dhabi'de, bir tanesi Dubai'de, bir tanesi Fujairah'ta ve bir tanesi de Sharjah'ta bulunmaktadır. Abu Dhabi'deki Ruwais rafinerisi BAE'nin en büyük rafinerisidir.

Orta Doğu petrol üretiminin %10.6'sını, petrol tüketiminin ise %6.3'ünü karşılayan BAE, U.S. Energy Information Administration (EIA) raporuna göre, 2014 yılında günlük 2.5 milyon varilden fazla petrol ihraç etti ve bu ihracın önemli bir bölümü de Asya piyasasına gerçekleştirilmiştir.

Gaz İhraç Eden Ülkeler Forumu (GECF) üyesi de olan ülkenin; T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde yer aldığı üzere, dünya doğalgaz rezervlerinin %3.4'üne sahip olduğu tahmin edilmektedir. Bunun %95'ten fazlası Abu Dhabi'de, geri kalanı ise Sharjah, Dubai ve Ras al-Khaimah'da bulunmaktadır. Ülkedeki rezervlerin mevcut üretim seviyesini 200 yıldan fazla karşılayabilecek durumda olduğu da öngörülmektedir.

Uluslararası doğalgaz boru hatlarını Katar ve Oman ile paylaşan ve ayrıca 1977 yılında sıvı doğalgaz (LNG) ihracat eden Orta Doğu'daki ilk ülke olan BAE, "Tokyo Power Company (TEPCO)"ya uzun dönemli arz anlaşması kapsamında ilk yüklemeyi gerçekleştirmiştir. LNG ihracatı kapsamında 1990 yılında Japonya ile ikinci bir anlaşma imzalamış ve 1994'te de üçüncü LNG istasyonu Das Island'da anlaşmanın gerekliliklerini yere getirmek üzere operasyona başlamıştır.

Ülkede çevre ile ilgili kaygıların artması dolayısıyla doğalgaz daha çok ilgi çeken bir yakıt türü haline gelmiş ve kullanımı artmıştır. Hızlı sanayileşmenin getirdiği iç talep artışının yanısıra enerji üretimi ve su arıtma kapasitesinin artırılması amacıyla "Enhanced Oil Recovery (EOR)" teknikleri ile yerel üretimin artırılması ve böylece hem iç talebin hem de ihracatın karşılanması hedeflenmektedir. BAE U.S.

Energy Information Administration (EIA) raporunda belirtildiği gibi doğalgaz EOR tekniklerinin kullanımı açısından da lider ülkeler arasında yer almaktadır.

2010-2020 yılları arasında doğalgaz üretiminin %40 oranında artarak 70 milyar m³'e çıkması beklenmektedir. 2015 yılında Ortadoğu doğalgaz üretiminin ise %8,6'sını gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

Gaz Üreten Ülkelerin Rezervleri ve Yıllık Üretimleri 2013

	Toplam Rezervler (trilyon m ³)	Dünyadaki Payı (%)	Yıllık Üretim (milyar m ³)	Dünyadaki Payı (%)
İran	33.8	18.2	166.6	4.9
Rusya	31.3	16.8	604.8	17.9
Katar	24.7	13.3	158.5	4.7
Türkmenistan	17.5	9.4	62.3	1.8
ABD	9.3	5.0	687.6	20.6
Suudi Arabistan	8.2	4.4	103.0	3.0
BAE	6.1	3.3	56.0	1.7
Venezuela	5.6	3.0	28.4	0.8
Nijerya	5.1	2.7	36.1	1.1
Cezayir	4.5	2.4	78.6	2.3
Irak	3.6	1.9	0.6	-

Ülke sıralaması toplam rezerve göre yapılmıştır.

Kaynak: BP Statistical Review of World Energy (2014)

Turizm:

Dünyanın en önemli turizm destinasyonlarından biri olan BAE'de ekonomik çeşitlendirme planlarında turizm sektörünün gelişimi hedeflemiş ve başarılı projelere imza atılmıştır. Dubai kıyılarına dört adet yapay ada inşa edilmiş, bir adet kapalı kayak merkezi kurulmuştur. Dünyanın en yüksek ve tek yedi yıldızlı oteli olan Burj al-Arab, Aralık 1999'da açılmıştır. BAE ayrıca birçok turnuvaya da (tenis, golf, kriket, at yarışı gibi) ev sahipliği yapmaktadır.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde ifade edildiği üzere; özellikle Dubai'de yoğunlaşan perakendecilik hizmetleri, her yıl düzenlenmekte olan "Dubai

Alışveriş Festivali” ve “Dubai Yaz Sürprizleri” adı altında düzenlenen etkinlikler 40°C'nin üzerinde seyreden sıcaklıklara rağmen diğer Körfez ülkelerinden ve Avrupa'dan gelen turistler sayesinde Dubai'nin turizm gelirlerinin 2013 yılında %3.3 oranında artmıştır. Şubat 2010'nda açılan Dubai Cruise Terminal ile Emirlik, 120 gemiye ve 325.000 yolcuya ev sahipliği yapmayı da hedeflemektedir.

Turizm konaklama sektörüne yönelik önemli altyapı yatırımları başlatan ve önümüzdeki üç sene içinde 20 yeni otelin tamamlanarak hizmete girmesinin planlandığı Abu Dhabi Emirliği'nde turizm gelirlerinin de bu paralelde artması beklenmektedir. Abu Dhabi Emirliği ayrıca sahip olduğu Etihad Havayolları filosunu genişletme ve uçuş mesafelerini artırma yoluna gitmiştir. Mevcut iki adasını turizm projelerine açmış, belirli yatırım bölgelerinde yabancılara 99 yıllığına kiralama (leasing) yoluyla mülkiyet hakkı tanımıştır.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'ne göre; Abu Dhabi'de turizm projeleri kapsamında değerlendirilebilecek olan ve müteahhit firmalarımız ve inşaat malzemesi sektörümüze önümüzdeki dönemde fırsatlar sunabileceği düşünülen önemli projeler arasında Abu Dhabi'de yer alan Saadiyat Adası müze bölgesi öne çıkmaktadır. Saadiyat Adasında Louvre Abu Dhabi, Guggenheim Abu Dhabi ve Şeyh Zayed Müzelerinin inşa edilmesi planlanmaktadır.

Hizmetler Sektörü:

Dubai Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yapılan piyasa araştırmasına göre Dubai hizmetler sektörü pazarlama, ticaret, lojistik, gayrimenkul/menkul ve finansal (leasing) kiralama ile teknik hizmetlerden oluşmaktadır. Pazarlama hizmetleri içinde reklam ve halkla ilişkiler %41, doğrudan pazarlama %26 ve pazar araştırması faaliyetleri %14, finansal kiralama (leasing) hizmetleri içerisindeki oto kiralama % 56, makina ve ekipman kiralama %16 oranında pay almaktadır. Hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmaların %79'luk kısmı orta ve küçük ölçekli, kalanı ise büyük ölçekli firmalardır. Mevcut haliyle Singapur ve Hong-Kong'tan sonra dünyanın 3. büyük re-export merkezi olan Dubai; Körfez Bölgesi, Orta Doğu, Kuzey ve Doğu Afrika, İran ve Hindistan'ı da içine alan ve 2 milyar nüfusa hitap eden, her türlü ticari faaliyetler için bir üs konumundadır.

Bankacılık ve Finans¹:

BAE Bankacılık sektörü, Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) içinde 414 milyar dolarlık aktif toplamı ile en büyüğüdür. 23 yerel banka 850 şube ile 28 yabancı banka 157 şube ile ülkede faaliyet göstermektedir.

Ülkede kriz sonrasında sermaye yeterlilik rasyosunun %12'ler civarında olduğu tahmin edilmektedir ancak bazı bankaların bazı önemli bilgileri açıklamaması nedeniyle söz konusu oran tam olarak doğrulanamamaktadır.

¹ T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nden alıntıdır.

Ticari bankaların yanı sıra, 2000 yılından bu yana Abu Dhabi'de (www.adsm.ae) ve Dubai'de (www.dfm.co.ae) birer ulusal borsa faaliyet göstermektedir. Ülkenin önde gelen ulusal bankalarının hisseleri anılan borsalarda işlem görmekte olup, bu iki borsanın işlemleri 2004 yılında elektronik ortamda birbirine bağlanmıştır. Eylül 2005'te ise [Dubai Uluslararası Finans Merkezi](#) bünyesinde faaliyete geçen [Dubai Uluslararası Finans Borsası](#) (DIFX), bölgenin finans merkezi olma hedefi kapsamında kurulmuş olup, serbest bölge statüsündedir.

Modern bankacılık uygulamalarının mevcut olduğu BAE'de uluslararası döviz transferi serbesttir. Merkez Bankası'nın düzenlemesine tabi olan piyasadaki diğer aktörler ise; finansal kuruluşlar (kredi verirler ancak mevduat kabul etmezler) finansal araçlar (broker) ve döviz bürolarıdır. Sektöre hakim olan kısa ve orta vadeli (7 yıla kadar) krediler iç piyasadandır, uzun vadeli krediler ise uluslararası piyasalardan temin edilmektedir. Ulusal bankaların yanı sıra piyasada İslami bankalar da (National Bank of Sharjah, Amlak Finans ve Orta Doğu Bankası) hizmet vermektedir. "Sukuk" adı verilen İslami tahviller, BAE piyasasında alınıp satılmakta, geleneksel bankalar da İslami bankacılık taleplerine cevap verebilmek amacıyla bünyelerinde İslami bankacılık departmanları oluşturmaktadır.

BAE Merkez Bankası, bankacılık ve finans sektörünün denetlenmesinden, bankalara faaliyet izni verilmesinden ve hükümete parasal ve finansal konularda görüş bildirilmesinden sorumludur. Merkez Bankası'nın denetimleri ve izleme programları neticesinde 1980'li ve 1990'lı yıllarda ortaya çıkan bankacılık skandallarının zamanla üstesinden gelinmiş ve sektörde güven ortamı yaratılmıştır.

BAE ile ticaret yapmak isteyen yabancı firmalar için uluslararası ödemelerde akreditif açılması mümkündür.

Finansal krizin başlamasıyla ülkeyi terk eden yaklaşık 50 milyar doları miktarındaki yabancı sermaye, özellikle emlak projeleri ağırlıklı verilen kredileri önemli boyutlara ulaşan BAE bankacılık sektörünü zor durumda bırakmıştır. Kredi-Aktif rasyosu bozulan bankacılık sektörü dış finansman imkanlarının da kapanmasıyla iç piyasa taleplerini karşılamada 2009 yılında oldukça isteksiz ve yetersiz kalmıştır.

Global finansal krizin başlaması ve 140 Dolar/varil seviyelerinden Aralık 2008'de 30 Dolar/varil fiyatına kadar düşen ham petrol fiyatları ve gelişmelerden birinci derecede etkilenen emlak-inşaat ile bankacılık sektörlerinin etkisiyle yaklaşık üç çeyrektir dip yapan BAE menkul kıymet borsaları son üç ay içinde petrol fiyatlarındaki toparlanma ile beraber kısmi de olsa yükselme trendine girmiş izlenimi vermektedir.

Dünyadaki en büyük Devlet Fonları (Sovereign Wealth Fund) arasında gösterilen ve en son 2008 yılında City Grubun 7.5 milyar dolarlık imtiyazlı hissesini satın alan Abu Dhabi Sovereign Fund, hedge fon iştirakleri, hisse senetleri ve private equity aracılı yabancı şirket paylarındaki değer kayıpları neticesinde önemli oranda

zarar etmiştir. Bazı kaynaklara göre fonun değer kaybı 125 milyar dolar civarına ulaşmıştır.

Global mali krizin finans piyasalarına etkilerini hafifletmek, likidite ve kredi mekanizmasının daha sağlıklı işletilmesi ve piyasalara gerekli güvenin verilmesi amaçlarıyla, Abu Dhabi Emirliğinde faaliyet gösteren beş büyük bankaya (National Bank of Abu Dhabi, Abu Dhabi Commercial Bank, Union National Bank, Abu Dhabi Islamic Bank, First Gulf Bank)anılan Emirlik kaynaklarından toplam 16 milyar doları tutarında doğrudan sermaye aktarımı yapılmıştır. Sözkonusu müdehalenin, zaten Birleşik Arap Emirlikleri GSYH'nın %65'ine ve ülkenin petrol kaynaklarının %90'ına sahip Abu Dhabi Emirliği'nde mali sistemin daha sağlıklı yürütülmesine ve bankalara duyulan güvenin artmasına oldukça katkı sağlayacağı beklenmektedir. BAE Merkez Bankası 1980 yılında Federal Kanun'la kurulmuştur. Merkez Bankası, ticari bankaların kredi işlemlerini, faiz oranını, maximum borç verme limitlerini denetlemektedir.

Yabancı bir kişinin BAE bankalarında hesap açtırabilmesi için istihdam ve ikamet vizesine sahip olması gerekmektedir. Pasaportunun yanı sıra, sponsorun-ışverenin düzenleyeceği "No Objection Certificate" de bankalarca aranılan bir belgedir.

Sağlık²:

BAE sağlık-medikal sektörü ihtiyacının %90'ını ithalat yoluyla karşılamaktadır. BAE'de ilaç sektörü satışlarının %20'si iç pazara yapılmakta olup; satışların % 80'ni ihracata yöneliktir. Tanınmış ilaç markaları re-export yapılmaktadır. Özellikle Hindistan, Pakistan ve İran ilaç sektöründe başlıca re-export pazarlarıdır.

Yerel ilaç üreticisi Neopharma, küresel ilaç üreticisi Alman Merch ile ilaç üretimi yapmak üzere anlaşma yapmıştır. Üretim 2013 yılı içinde başlayacaktır. Söz konusu anlaşma BAE'de yerel ve uluslararası ilaç üreticisi firmalar arasındaki ilk anlaşmadır.

Ülkede tüketicilerin tanınmış ilaç sektörü firmalarının vitamin ve benzeri ürünlerine talebi yüksektir. Tüketiciler bu ürünlere yüksek fiyatlar ödemektedir.

BAE Hükümetin'nin başlıca öncelikleri arasında sağlık sektöründe kaliteyi yükseltmek yer almaktadır. 2012 yılında, kişi başına düşen sağlık harcaması 1.547 dolar civarındadır. Söz konusu miktar diğer Körfez ülkelerine göre oldukça yüksektir. Bu rakam Suudi Arabistan'da 917 dolardır. Gelecek beş yıl içinde toplam sağlık harcamalarının yerel para birimi cinsinden yıllık ortalama % 17 artması beklenmektedir. Buna rağmen sağlık harcamalarının GSMH içindeki oranı hala %3,2 gibi oldukça düşük bir orandır (Gelişmiş ülkelerde bu oran % 18 civarındadır).

Ülkede hastane yatak sayısı açığının 9000 adet civarında bulunduğu hesaplanırken, söz konusu açık sağlık sektöründe kapsamlı yatırım ihtiyacını

² T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nden alıntıdır.

gündeme getirmektedir. Dünya standartlarına göre sağlık sektöründe 250 kişi başına bir hastane yatağı düşmesi gerekirken, bu rakam BAE’de 555 kişidir.

BAE’de, 2015 senesine kadar hastane yatak sayısının 10.562’ye çıkması planlanmaktadır. Bu çerçevede, ülke genelinde 5.7 milyar dolar tutarında hastane projesi açıklanmıştır.

Son yıllarda yükselen petrol fiyatları ile beraber ekonomisini çeşitlendirme yönünde önemli gelişmeler gösteren Abu Dhabi Emirliği, başlatmış olduğu yoğun altyapı, emlak ve turizm projeleri ile önemli sayılara ulaşacak biçimde yurtdışından göç almakta ve bu gelişmeler paralelinde sağlık hizmetleri sektörüne yönelik yeni yatırım ihtiyacı doğmaktadır. Bu çerçevede, Abu Dhabi Emirliği ağırlıklı olmak üzere, Birleşik Arap Emirlikleri’nde gündemde olan projeler dikkate alındığında, kısa vadede 2.9 milyar dolarlık sağlık sektörü yatırımının devreye sokulması beklenmektedir. 100 adet yeni hastanenin planlama safhasında olduğu BAE sağlık sektörü Pazar büyüklüğünün 2015 senesinde 12 milyar dolara ulaşacağı hesaplanmaktadır. Belirtilen yatırım trendini değerlendiren uluslararası tanınırlığı olan Cleveland Clinic ve John Hopkins gibi hastane zincirleri içinde bulunduğumuz dönem itibariyle Abu Dhabi Emirliğinde büyük ölçekli projeler başlatmışlardır.

Sağlık-medikal sektörü ihtiyacının %90’ını ithalat yoluyla karşılayan BAE bu anlamda eczacılık ve medikal ürünlerin pazarlanmasına yönelik giderek artan bir potansiyel arz etmektedir. Bunun yanında, yapımı yeni başlatılacak hastane projeleri için medikal ekipman ve mobilya türü donanım ihtiyacının dış tedarikçi proje firmaları aracılığıyla karşılanacak olması da BAE’ye yönelik ihracat fırsatlarını artırmaktadır.

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı:

BAE’nin deniz, hava ve kara ulaşım ağı tüm bölgeye yüksek standartlarda hizmet sunmaktadır. Özellikle Dubai’deki Jebel Ali ve Rashid Limanlarında büyük hacimli kargo işlemlerine hizmet verilmekte, yine Dubai Havalimanı da hem yolcu hem de kargo taşımacılığında bölgenin en önemli merkezi konumunda bulunmaktadır. Jebel Ali Serbest Bölgesi ve Limanı da ayrıca tüm Körfez ülkeleri içerisinde deniz taşımacılığının en önemli lojistik merkezi durumundadır. Jebel Ali Limanı Singapur ve Hong Kong’tan sonra üçüncü en kalabalık limandır. Dünyanın önde gelen 125 deniz taşımacılığı firması Dubai’ye uğramaktadır.

2008 yılı Mart ayında kamuya ait beşinci havayolu şirketi Fly Dubai’yi kuran BAE’de bulunan diğer havayolları şirketleri; Emirates (Dubai), Air Arabia ve RAK Havayolları (Sharjah)’dır. Uluslararası Dubai Havaalanı’ndan ise günde 100 farklı noktaya 300 uçuş bulunmaktadır. Bunun dışında ülkede toplam 42 havaalanı (8 tanesi uluslararası havalimanı), 4.080 km’lik karayolu ve 58 ticaret gemisi bulunmaktadır.

Abu Dhabi’deki ulaşım departmanı ulaşım ağının gelişmesi için 2010-2015 yıllarını kapsayan 5 yıllık bir kalkınma planı hazırlamıştır. Buna göre, ülkenin ilk Dubai ve Abu Dhabi arası hızlı treni yapılacaktır. Ayrıca, Khalifa Limanı ve sanayi

bölgesine liman tesisi yapımı, Abu Dhabi metrosu yapımı, taşımacılık için demiryolu koridoru ve yeni karayolları yapımı da planlanmaktadır. Abu Dhabi ulaşım departmanının bu plan çerçevesindeki bir diğer önemli projesi ise BAE ile Suudi Arabistan arasına otoyol yapımı projesidir.

Bölgede en çok yabancı yatırım çeken ülke BAE'dir. Bu yatırımların büyük bir çoğunluğu ise altyapı alanında yapılmaktadır. Altyapı projelerinin geliştirilmesi için yapılan harcamalarının %30'u ise Dubai tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kuwait National Bank verilerine göre, GCC ülkelerindeki projelerin %45'i BAE'de gerçekleştirilmektedir. Buna göre, BAE'deki planlanan ve devam etmekte olan projelerin toplam değeri 926 milyar dolardır. 2015 yılında ise ülkede inşaat ve altyapı alanlarında yapılan toplam yatırımın 124.8 milyar dolar olması beklenmektedir.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde yer aldığı üzere, 250 milyon dolar değerinde olan ve 2000 yılında açılan Dubai Internet Şehri (Dubai Internet City, DIC) ile Dubai'nin bölgenin e-ticaret merkezi yapması hedeflenmiştir. Jebel Ali Serbest Bölgesi gibi DIC'de de serbest bölge teşvikleri (%100 mülkiyet, 50 yıl boyunca kurumlar vergisi muafiyeti, gümrük vergisi muafiyeti ve karları ülkelere gönderebilme gibi) uygulanmakta ve kaliteli bir bilgi ve teknoloji altyapısı sunulmaktadır.

Müteahhitlik Sektörü:

Ülke ekonomisi içerisinde petrol ve ticaretten sonra üçüncü büyük sektör konumunda olan müteahhitlik sektörü 2008 global finans krizinin etkilerinin yaşandığı dönemde dâhi GSYİH içindeki %8 büyüklüğünü muhafaza etmiş, 2011 yılında %11.5'e yükselmiştir. BAE ayrıca 2011 yılında Körfez ülkeleri içinde 319.1 milyar dolar ile en büyük emlak ve inşaat sektörü proje değerine sahip olan ülke olmuştur. 2011-2013 döneminde ise BAE inşaat sektörünün büyüme oranının yıllık %7 oranında bir büyüdüğü tahmin edilmektedir.

2004 yılında Körfez Bölgesi'nin en büyük inşaat-emlak faaliyetlerini üstlenen ülkede, 2008 yılındaki global kriz nedeniyle sektör olumsuz etkilenmiştir. Krizin etkilerinin azaldığı 2010 ve 2011 yıllarında, T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde de yer aldığı üzere; başta Dubai olmak üzere bütün Emirlikler'de emlak kalemlerinde ortaya çıkan arz fazlaları, yeni projelere başlanmasını zorlaştırmakta ve müteahhitlerin kâr oranlarına olumsuz baskı yapmaktadır. Arz fazlasının yanı sıra, Euro bölgesindeki kriz ve İran ekonomisinde yaşanan olumsuzluklar gibi etkenler de, BAE'de yabancılara yönelik satış yapılan emlak projelerinin performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir. 2011-2012 yıllarında BAE konut piyasası, 2008 krizi öncesi seviyesine dönme çabaları göstermiştir ancak Euro bölgesi krizi ve dünya ekonomisi genelinde gözlemlenen belirsizlikler, yatırımcıların konut satın alma planlarını ertelemelerine yol açtığı için özellikle Dubai olmak üzere BAE genelinde büyük çaplı konut projelerinin ertelenmesine ya da küçültülmesine sebep olmuştur. Dubai konut piyasasında, Orta Doğu'daki diğer ülkelerde yaşanan istikrarsızlıklar sebebiyle, olumlu gelişmeler yaşansa da, BAE genelinde mevcut arz fazlası konut

piyasaının ve konuta dayalı inşaat projelerinin gelişmesinin önündeki en önemli engel olarak bulunmaktadır.

Ayrıca, Dubai'nin Körfez Bölgesi'nin ve Orta Doğu'nun ticaret ve turizm açısından cazibe merkezi haline gelmesine bağlı olarak müteahhitlik projelerinde yaşanan kontrolsüz patlama nedeniyle şehirde liman, havalimanı, metro, karayolları, köprüler, enerji, su arıtma ve atık değerlendirme tesisleri, tema parkları ve eğlence alanları, sanayi bölgeleri, oteller, toplu konut bölgeleri, alışveriş merkezleri gibi parasal değeri yaklaşık 300 milyar doları bulan yüzlerce proje birbiri ardına uygulamaya sokulmuştur.

Yüksek talep nedeniyle, son 5 yılda Dubai'deki konut ve işyeri kiralari ve fiyatları, hemen her yıl ikiye katlanarak astronomik seviyelere ulaşmış, bankaların çoğunlukla yurt dışı kaynaklardan temin ettikleri finansmanları, adeta birbirleriyle yarışır hale gelmiştir. Bankaların, müşterinin borç ödeme potansiyelini göz ardı ederek hemen herkese % 5-10 peşinatlı, 20-25 yıl vadeli kredi açmaları spekülative amaçlı gayrimenkul talebini kamçulamıştır. Özellikle son dönemde yüksek petrol gelirlerine sahip olan Körfez ülkeleri ve Rusya, Kazakistan gibi Orta Asya ülkeleri vatandaşları, kısa vadedeki büyük getirisi ve uygun banka kredileri nedeniyle, projeler daha kağıt üzerinde iken toplu alımlar ve satışlar yaparak piyasaının balon yapmasına yol açmış olup inşaatlar tamamlanana kadar gayrimenkuller 8-10 kez el değiştirebilmektedir.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde belirtildiği üzere; Dubai emlak piyasasında yaşanan durgunluğun ardından, Dubai'de faaliyet göstermekte olan müteahhit firmaların önemli bir bölümünün Abu Dhabi, Suudi Arabistan ve Katar'a yöneldikleri gözlemlenmektedir. Diğer taraftan, Güney Koreli müteahhit firmaların agresif bir şekilde BAE müteahhitlik pazarından aldıkları payı arttırdıkları tespit edilmektedir. Bu gelişmeler de BAE genelinde ve Abu Dhabi'de müteahhitlik sektöründe Türk firmalarının ihale kazanmalarını zorlaştırmakta ve yeni projelerdeki kâr marjlarını düşürmektedir.

Ofis piyasasında ise yine hem Dubai'de hem Abu Dhabi'de mevcut olan arz fazlası sebebiyle yeni ofis inşaatı projeleri ertelenmekte, iptal edilmekte ya da küçültülmektedir.

Diğer taraftan, Dubai'de 2011 yılı Ocak ayı başından itibaren tüm konutlardan %5 oranında emlak vergisi tahsil edilmesinin yatırımcılar üzerinde olumsuz bir etki yaratması beklenmektedir. Hizmet bedeli adı altında ödenen vergilerin yanı sıra kiralanamayan konutlar için de bu verginin verilecek olması piyasaya sürülecek konutlar için yatırımcı ilgisini çekmeyi zorlaştırabilecektir. Buna ilaveten, gayrimenkul idarelerince tahsil edilen bakım ücretleri de zaman zaman gazetelere yansiyacak kadar yükselmekte ve tartışma konusu olmaktadır.

BAE hâlen Körfez'in en dinamik, tüm Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi'nin politik ve ekonomik olarak en istikrarlı ülkelerinden biridir. Dubai dünyanın üçüncü, bölgenin ise en önemli re-export merkezidir. İş ve ticaret potansiyeli, yüksek

standartlarda hizmet veren ulaşım, finans, iletiŐim, konaklama, eğence sektörleriyle Dubai, yerli ve yabancı firmaların körfeze ve diğer bölge pazarlarına girebilmek için kullandıkları bir üs halindedir. BAE'yi oluşturan tüm Emirlikler, enerji, arıtma tesisi, liman, havalimanı, karayolları, serbest bölge ve sanayi bölgeleri gibi büyük ölçekli alt yapı projelerini her zaman desteklemiŐtir.

BAE'de yerel ortakları aracılığıyla ihale alan yabancı firmalardan Amerikan ve İngiliz firmaları çoğunlukla altyapı ve sanayi ihalelerini üstlenmiş; Hindistan, Çin, Güney Kore ve Avustralya firmalarının da sektörde ağırlıklarının olduğu gözlenmiŐtir. Projelerin yapım ve tasarım aŐamasında görev alan teknik müşavirlik firmaları ihalelerin yönlendirilmesinde ve projede kullanılacak malzeme seğiminde son derece belirleyici olurken, müteahhit firmanın hareket imkanı ve malzeme seğme serbestisi yok denecek kadar azdır. BAE'de teknik müşavirlik alanında, yine ABD ve İngiliz firmalarının yanı sıra Fransız ve Avustralya firmalarının etkinliği bulunmaktadır.

Diğer taraftan, önceki yıllarda BAE müteahhitlik sektöründe yoğun bir rekabet yaŐandıđından, firma kârları Rusya veya Orta Asya ülkelerine kıyasla düşük seviyelerde kalmıştır. Normal Őartlarda kamu ihalelerinde hakediŐlerin ödeme süreleri ortalama 3 ile 6 ay arasında deđiŐmekte, sözleşmeler genelde FIDIC (International Federation Of Consulting Engineers) formlarında olmakla birlikte bu ana hatlar çerçevesinde, proje karakteristikleri ile yerel kanun ve düzenlemeler doğrultusunda farklı düzenlemelere de gidilebilmektedir.

BAE'nin kamu ihalelerinde ortak bir uygulama bulunmamakta, her emirlik veya kurum, kendi kriterleri çerçevesinde ihale edebilmektedir. İhalelere katılabilmek için bakanlıklar, belediyeler, elektrik ve su idareleri gibi kuruluşlara kayıt yaptırılması gerekmekte, akabinde bu kurumlarca ihaleye katılacak firmaların ön yeterlilik Şartları ve geėmiŐ performansları dikkate alınarak sınıflama yapılmakta ve firmalar genel olarak ihalelere davetiye usulüyle çağrılmaktadır. BAE'de bire bir ilişkiler, her zaman önemini korumaktadır.

İhaleler

Dubai ve Abu Dhabi'deki mega inşaat projelerinin sahibi olan "proje geliştirme-developer" Şirketleri; [EMAAR \(Dubai\)](#), [NAKHEEL \(Dubai\)](#), [ALDAR \(Abu Dhabi\)](#) ve [Dubai Properties](#)'dir.

[Dubai Roads & Transport Authority](#), [Abu Dhabi Electricity and Water Authority](#), [Dubai Electricity and Water Authority](#), [Dubai Municipality](#) ve Ministry of Public Works BAE'de kamu ihalesi ağan başlıca kamu kuruluşlarıdır.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde açılan ihaleler için yararlanılabilecek ihale duyuruları www.emiratestenders.com internet sitesinde yayınlanmaktadır.

Müteahhitlik Sektörü'nde Hizmet ve Ürün Pazarına Giriş

BAE'de müteahhitlik sektörüne giriş için en çok tercih edilen yol, Emirlikler'den birinde kayıtlı bir L.L.C. (Limited Liability Company) Şirketi kurmak olmaktadır. Mevzuat gereği yabancılar Şirketin tamamına sahip olamamakta, yerli bir sponsorun devreye girerek Şirketin en az %51'nin BAE vatandaŐlarına ait olması gerekmektedir. Uygulamada söz konusu yerli sponsor/ortak formalite icabı, kağıt üzerinde ortak gzkp; yabancı Őirketten belirli bir ücret ya da kr payında talep edebileceği gibi, özellikle sektörde tecrübesi ve piyasa payı olan yerli firmalarla ortaklığa gitmek her zaman için tercih edilmesi gereken öncelikli bir yöntemdir.

Kullanılacak malzemelerin kalite ve standartı teknik müşavirlik firmalarınca tespit ve kontrol edildiğinden, müteahhit firmaların malzeme temininde tercih serbestisi son derece kısıtlı olmakta ve belli ürün gruplarına bağlı kalmaktadırlar.

Ülkede yapı malzemelerinin büyük kısmı Dubai limanları kullanılarak dış piyasadan tedarik edilmekte, ana ithalatçılar geniŐ dağıtım ağı ve Dubai, Abu Dhabi ve Sharjah'daki depoları vasıtasıyla BAE çapında dağıtım yapmaktadır. Sektörde Çin ve Hindistan rnlerinin ve firmalarının belirgin bir ağırlığı olmakla birlikte, tüm dünyadan malzeme ithali yapılabilir. Ülkemiz BAE'ye inşaat demiri temininde en büyük tedarikçi olup; imento, mermer-doğal taŐ, seramik ve cam gibi sektörlerde de potansiyelimiz bulunmaktadır. Ülkede kamu alımları için açılan ihalelere yalnızca yerli firmalar katılabil-diğinden yabancı firmalar ancak yerli bir temsilci üzerinden teklif verebilmektedir. Bu ihalelerde yerli ürün kullanımını teşvik etmek için muadili ithal ürünlere karşı yerli ürünlere %10 fiyat avantajı sağlanmaktadır. Malzeme seçimi danışmanlık ya da mimarlık firmalarının kriterleri doğrultusunda gerçekleŐtięinden, büyük projelere malzeme temininde belirleyici olan bu firmalara ulaŐılması, etkin bir tanıtım stratejisi izlenmesine bağlıdır.

Büyük kısmı Hindistan veya Uzak Doğu ülkelerinden gelen çok sayıda işçinin barınma, ulaşım ve sağlık harcamaları müteahhitlik firmaları için önemli bir gider kalemi oluŐurmaktadır. Türk firmaları mühendis ve teknik eleman ihtiyaçlarını Türkiye'den karŐılamaya çalıŐmakta ancak yabancı dil bilgisi eksikliği nedeniyle bu her zaman mümkün olamamaktadır.

BAE'de çalışan iŐçiler toplu halde çölde kurulu 5-10 bin kişilik işçi kamplarında barınmakta, düşük hayat standartları ve sıcak iklim Őartlarına alıŐık olmayan Türk iŐçileri, bu ülkede uzun müddet kalamamaktadır. Son yıllarda iŐçilerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesini amaçlayan idari düzenlemeler yapılmış olup, bu da müteahhitlik firmaları için maliyet artıŐı anlamına gelmektedir.

lke müteahhitlik sektörüne yapı malzemeleri pazarlayabilmek için piyasa Őartlarına ve mevzuata hakim, teknik müşavirlik ve mimarlık bürolarıyla yakın iliŐki içerisinde bir temsilciliğin bulunması, kamu ihalelerinden pay alabilmek için ise güçlü bir yerel ortakla hareket etmek her zaman faydalı olmaktadır. Orta Doğu lkeleriyle ticarete ikili ilişkiler büyük önem taŐıdığından, iş fırsatlarından yararlanmak ve tanıtım yapmak için bölgeye ziyaretlerin artması, uygun temsilci veya ortak bulmak için zaman harcamanın göze alınması Şarttır.

BAE'de m¼teahhitlik ve m¼şavirlik firmaları sınıflara ayrılmıő olup Emirlikler'e g¼re farklı kategorilere b¼l¼nmektedir. Dubai'de firmalar 3 kategoriye ayrılmıő olup; 3. kategoridekiler zemin +4 kata kadar, 2. kategoridekiler zemin +12 kata kadar, 1. kategoridekiler ise sınırsız kata kadar inşaat yapma yetkisine sahiptir.

¼lkede ithalattan alınan g¼mr¼k vergisi, bazı gıda maddeleri ve son d¼nemde ¼imento ve demir-¼elik i¼in %0, sigara, alkol hari¼ diğer b¼t¼n ¼r¼nler i¼in %5'dir. Devlet projeleri i¼in kullanılacak malzemeler ise g¼mr¼k vergisinden muaftır. ¼lkede KDV, gelir vergisi, kurumlar vergisi gibi herhangi bir vergi t¼r¼ uygulanmamakta, ancak belediye ve diğer idari birimler ¼eŐitli adlar altında har¼ almaktadır.

¼lkede inşaat sekt¼r¼nde uzun yıllar boyunca İngiliz standartları ge¼erli olmuŐ, son 3 yıldır ise Dubai Belediyesi yine bu standartları baz alarak kendi standartlarını oluŐturmaya ¼alıŐmıŐtır. Piyasada halen İngiliz standartları ve muadilleri ge¼erliliđini s¼rd¼rmektedir.

BAE'DE ŞİRKET KURULMASI

2014 yılı D¼nya Bankası verilerine g¼re BAE'de iş yapma kolaylığı endeksinde 185 ¼lke i¼erisinde 22.ci sırada yer almaktadır.

Yabancı ger¼ek veya t¼zel kiŐilikler, bir veya birden fazla BAE vatandaşını/Őirketini ortak yapmaksızın ¼lke i¼erisinde ticari Şirket kuramamaktadır. Yabancılar i¼in en uygun Şirket t¼r¼ "Limited Liability Company (LLC)" olup, yabancı ortağın payı en fazla % 49 olabilmektedir. Asgari kuruluş sermayesi Dubai'de 300 bin dirhem/82 bin dolardır. Dubai'de Şirket kuruluşu i¼in ilk başvuru mercii [Dubai Ekonomik Kalkınma Departmanı](#) olup; ticaret lisansının alınmasını m¼teakip [Dubai Ticaret ve Sanayi Odası](#)'na ¼ye olunmaktadır. Şirketin iŐtigal alanına g¼re ilgili kurumlardan da izin belgesi alınmaktadır.

Ticari Firmalar Yasasının 314. maddesine g¼re, yabancı Őirketlere BAE'de Şube ya da temsilcilik a¼ma imkanı da tanınmıştır. Kuruluş sermayesi ve yerel ortak bulma zorunluluğu bulunmamaktadır. Sadece "yerel hizmet ajanı" unvanıyla yerel bir Őahsın, vize d¼zenlenmesi ve bazı kamu işlemleri i¼in istihdam edilmesi zorunluluğu getirilmiŐtir. Yerel hizmet ajanı, firmanın finansal y¼k¼ml¼l¼k ve y¼netiminden sorumlu tutulamaz. Şube veya temsilciliğin yapabileceği ticari faaliyetlerde LLC oluŐumuna kıyasla uygulamada epey sınırlama s¼z konusudur. Şube ya da temsilcilik a¼ılıŐında ilk m¼racaat Ekonomi Bakanlığı'na yapılmakta, bilahare lisans i¼in Dubai Ekonomik Kalkınma Dairesi'ne ve ¼yelik i¼in Dubai Ticaret Odası'na m¼racaat edilmektedir.

Yabancı Şirketler, BAE'de ticari acenta/distrib¼t¼r tayin etmek suretiyle i¼ piyasada aktif pazarlama ve satış imkânına sahip olabilmektedir. Ticari Acentalık Kanunu uyarınca sadece BAE vatandaşı ya da %100 BAE sermayeli firma ticari acenta olabilmektedir. Ticari Acenta ya da ana dağıtıcı Federal Ekonomi Bakanlığı'na kayıt edilmektedir. Yabancı Şirket, BAE geneli i¼in olabileceği gibi Emirlikler bazında da acenta tayin edebilmektedir.

Ülkede sanayi tesisi kurulması için de en az % 51 oranında “yerel ortaklık şartı” bulunmaktadır. İlk başvuru mercii Maliye ve Sanayi Bakanlığı’dır. Petrol ve doğalgaz gibi hammadde üretimine yönelik şirket faaliyetleri, istinai olarak, yerel ortak şartından muaf tutulmuştur.

Kurulacak LLC-Limited Liability Company, en az 2 en çok 50 ortaklı olabilmektedir. Hisselerin her biri 1.000 Dirheme bölünmüş olup, ödenmiş olmalıdır. Birleşik Arap Emirlikleri’nde kurulacak şirketlerle ilgili mevzuatı düzenleyen 1984/8 nolu Federal Yasada yapılan değişiklik neticesinde Limited Şirketler için anılan yasanın ilgili maddesinde mevcut olan 150.000 Dirhem tutarındaki asgari zorunlu sermaye şartı kaldırılmıştır. Bu çerçevede, BAE’de 1 Haziran 2009 tarihinden itibaren kurulacak Limited şirketler başlangıç sermaye oranlarını ihtiyaçları dikkate alınmak suretiyle kendileri belirleyeceklerdir.

Yönetim Kurulu, Genel Kurulca belirlenip; azami 5 kişi olmakta, diğer taraftan BAE nezdinde akredite olan bir denetçi atanması şartı bulunmaktadır. Kararlar oy çokluğu ile alınmaktadır. Genel Kurul’da her ortak şirketteki hissesi oranında söz sahibi olmaktadır. Bu şirket türü yabancı yatırımcıların en çok tercih ettiği şirket türüdür. Şirketin yönetim kontrolünü yabancılar ellerinde tutabilmek için bazı tedbirler alabilmektedir.

Serbest Bölgelerde Şirket Kurulması:

Serbest bölgelerde kurulacak şirketlerde yerel ortağa ihtiyaç bulunmamakta, %100 yabancı sermayeli şirket kurulabilmektedir. Yerel sponsor görevi serbest bölge idaresi tarafından yerine getirilmektedir. Şirket kuruluş işlemleri serbest bölgelerde yapılmaktadır.

İthalat, re-export ve ihracatta gümrük vergisi alınmamakta, kar ve sermaye transferine engel bulunmamaktadır. Bölge İdareleri tarafından; ucuz enerji ve personel sağlanabilmekte, ayrıca çalışan personelin barınma ihtiyaçları karşılanabilmektedir. Her türlü prosedür yerinde ve kısa sürede tamamlanmaktadır. Her serbest bölgenin kuruluş izinleri, masrafları ve kira bedelleri farklı olmaktadır.

Şirket Kurmaksızın Ticari Faaliyet:

- Ticari Acenta Tayini (Commercial Agent): Ticari Acentalığı düzenleyen 1981 tarihli ve 18 sayılı Federal Kanun uyarınca; yabancı bir şirket, BAE vatandaşını yada %100 BAE sermayeli bir firmayı ülke genelinde yada belirli Emirliklerde ticari acenta tayin edebilmektedir. Acentalık; ilgili ürünün pazarda dağıtımını, satışını ve ilgili hizmetin verilmesini kapsamaktadır. Acentalar öncelikle Ekonomi Bakanlığında (Commercial Agencies Committee) tescil olunmaktadır.

Ticari Acentalık Sözleşmesi süreli yapılmaktadır. Sözleşmede; tarafların detaylı kimlik bilgileri, ürünün adı, sözleşmenin başlangıç tarihi ile geçerlilik süresi, sözleşmeyi süresinden önce sona erdirecek özel şartlar, acentanın

yetki bölgesinin (tüm BAE olacağı gibi sadece bir Emirlik de olabilmektedir) belirtilmesi gerekmektedir.

Ayrıca ürünün patenti Ekonomi Bakanlığı'nda tescil edilmektedir. Acentalık anlaşması öncesinde 4-6 ay gibi bir geçiş süresi tanınarak firmanın BAE pazarındaki performansının gözlenmesi genelde tercih edilen bir yoldur.

Hassas konu olan acentalık anlaşması öncesinde, ürün üzerindeki hakların korunması yollarının belirlenmesi amacıyla T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ticaret Müşavirliği/Ataşeliği ya da avukatlık şirketi ile temasa geçilmesinde yarar bulunmaktadır.

- **Şube ve Temsilcilik Açma (Foreign Company Branch & Representative Office):** Yabancı şirketler, Ekonomi Bakanlığı'ndan uygunluk alarak ve isimlerini Bakanlıktaki Yabancı Şirket Tescil kısmına kaydettirerek şube ve temsilcilik ofisi açabilmektedir. Bilahare, Dubai'de Department of Economic Development (DED) lisans düzenlemekte ve Ticaret ve Sanayi Odası'na üyelik kaydı yapılmakta, kuruluş sermayesi gerekmemektedir.

Temsilcilik Ofisi ile, sadece ilgili ürün ve hizmetin promosyonu/reklamı yapılabilir. İhracat, ithalat ve iç piyasada satış gibi ticari faaliyetler sözkonusu değildir. Şirket Şubesi yoluyla ise, yabancı firmaya sadece sicilinde kayıtlı ürünün ticaretini yapmasına imkan tanınmıştır. Her iki haldede, yıllık belirli bir ücret ödemek suretiyle, yerel bir hizmet görevlisi (local service agent) istihdam etmek zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda, bir BAE vatandaşı yerel hizmet görevlisi (service agent) olarak atanmaktadır.

"Service Agent" statüsü ticari acenta kavramı ile karıştırılmamalıdır. Zira; "Service Agent"; şirketin idarisine karışamaz ve mali konularda herhangi bir sorumluluğu/yetkisi yoktur. Görevi kamu ihalelerini takip etmek ve ilgili belgeleri teslim etmek, vize alımı veya işçi kartları çıkartılmasını temin etmek yada reklam, kampanya ve reklam ve pazarlama (promotions) faaliyetleri gibi konularda yardımcı olmaktır. Bu çerçevede, yerel hizmet görevlisinin (local service agent), ticari acentayla (commercial agent) karıştırılmaması gerekmektedir.

Müteahhitlik Firmaları:

Müteahhitlik sektöründe faaliyet gösteren yabancı firmalar; LLC, yabancı şirket şube açılımı veya joint venture şeklini tercih etmektedir. Ancak, ülkede hukuksal açıdan sağlam varlık göstermek isteyen firmalar LLC şirket türünü tercih etmektedir.

Müteahhitlik firmaları, Federal Kanununun 4'cü maddesine göre Müteahhitlik Sınıflandırma ve Ruhsatlandırma Komitesi tarafından sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma, firmanın daimi teknik personel durumu, iş tecrübesi, tamamlamış olduğu işlerin durumu ve performansı gibi kriterler dikkate alınarak yapılmaktadır. Firmaların BAE'de alabilecekleri işlerin boyutu ve inşaatın kat yüksekliği gibi hususlar

buldukları sınıflara göre tesbit edilmektedir. Bu bakımdan birinci sınıf müteahhitlik belgesine sahip yerli firmalarla ortaklık yaparak piyasaya girmek her zaman için avantajlı olmaktadır. Sınıf yükseltmek için firmanın en az bir yıl mevcut kategoride iş yaptıktan sonra tüm finansal ve teknik şartları sağladığını belgelendirmesi ve son 3 yılda tamamlanmış 10 projenin bilgilerini Dubai Belediyesi'ne ibraz etmesi gerekmektedir. Müteahhitlik firmalarının ortaklarının mühendis-mimar olma şartı yoktur ancak firmada, en az 3-5 yıllık tecrübeye sahip ve ülkesindeki meslek odasına kayıtlı en az 1 mühendisin istihdam edilmesi gereklidir.

Müteahhitlik sınıflandırma veritabanına kaydını yaptırmak isteyen her yüklenicinin, Dubai Belediyesi'ne bağlı Komite Sekreterliği'ne sunması gereken dokümanlar:

- Ana şirketin kuruluş sertifikası – kuruluş tarihini beyan etmek suretiyle,
- Ana şirketin Ticari Ruhsatı – inşaat sınıfını belirtmek suretiyle,
- Çalışacak teknik ve idari personelin nitelikleri, özgeçmişleri, ikamet belgeleri,
- Şirketin iş referansında bulunan 3'ü tamamlanmış en az 6 proje,
- Firmanın sınıf belgesi,
- Firma tarafından kullanılan ekipmanların değeri, adedi ve tipi,
- Firma tarafından tamamlanmış proje ve bina bazındaki işleri,
- Devam etmekte olan projelerin durumu,
- Firmaya bağlı yurtdışındaki şubelerin isimleri,
- Yerel hizmet ajanının bilgileri, ofis şefinin bilgileri,
- Firmada çalışanların toplam adedi,
- Çalıştırılacak nitelikli personelin bilgileri, yapılacak işin mahiyeti ve kullanılacak malzeme, makina ve araçların tipi, adedi, değeri vs. beyan edilmesi zorunludur.

İş bitirme, inşaat ruhsatı ve yöneticinin eğitim durumunu gösteren belgelerin yabancı ülkedeki BAE elçiliği ve o ülke Dışişleri Bakanlığınca tasdik edilmesi gerekmektedir.

Teknik Müşavirlik Firmaları:

Teknik müşavirlik firmalarının tüm ortakları, yeterlilikleri onaylanmış mühendisler olmalıdır. Mesleğin düzenlemesi, ruhsat ve yetki verilmesi, geliştirilmesi, araştırılması ve idaresinde yetkili merci Dubai Belediyesi bünyesindeki Komite'dir. Komitenin görevi mesleği uygulamak için gerekli kayıt ve ruhsat işlemlerini yapmak, meslekte çalışan kurum ve kişilerin bilgilerini toplamaktır. Komiteye kayıtlı olmayan kişilerin müşavir/mimar/mühendis unvanını kullanmalarına izin verilmemektedir.

Firmaların kayıt işlemleri ve buna bağlı onay prosedürü Dubai Belediyesi tarafından yapılmakta, ruhsat ise Dubai Ekonomik Kalkınma Dairesi tarafından verilmektedir. Bu iki kurum bir bütün olarak çalışmaktadır ve bir kurumun onayı olmadan diğer kurumun işlem gerçekleştirmesi mümkün değildir.

Sicil kaydı başvurusunda, meslek sahibinin birden fazla mühendislik firmasına sahip olmaması, ortak olarak ayrı bir firmada çalışmaması, kötü bir şöhreti olmaması şartı aranmakta, ilave olarak mühendislik alanında tanınmış üniversitelerin birinden BSc diplomasına sahip olması, mezuniyetten sonra asgari 5 yıllık (yerliler 3 yıl) tecrübeye sahip olması, yabancı meslek sahiplerinin BAE’de ikamet etmesi ve yılın en az 9 ayını burada geçirmesi gerekmektedir.

Dubai’deki teknik müşavirlik firmaları 4 gruba ayrılmaktadır:

- **Yerli Müşavirlik Firması:** Yerli müşavirlik firmasında, ortaklar tamamen BAE vatandaşıdır ya da yabancı ortağın payı %49’u geçmemektedir. Bu tip firmalar, yerli ve yabancı ortakların sayısına göre kategorilere ayrılır.
- **Ortaklaşa Müşavirlik Firması:** Yerli müşavirlik firması ile yabancı müşavirlik firmasının, sofistike müşavirlik işlerini yürütmek üzere ortaklaşa kurduğu firmadır. Yabancı firmanın ilgili ihtisas dalında, BAE’de veya yurtdışında en az 10 yıllık tecrübeye sahip olması gerekmektedir.
- **Uzman Müşavirlik Firması:** Uzman müşavirlik firması, sektörde özel bir ihtisas alanında müşavirlik hizmetleri veren firmadır. Bu firmanın fonksiyonları resmi kurumlara ve yukarıda bahsedilen müşavirlik firmalarına danışmanlık hizmeti sunmak ve fikir vermekle sınırlıdır. Uzman müşavirlik firması kurmak üzere ruhsat başvurusu yapanların, özel bir mühendislik ihtisas bölümünden bilimsel derece ve diplomaya sahip olması, ilgili özel ihtisas bölümünde en az 15 yıllık tecrübeye ve işleri şahsen yürütecek vasıflara sahip olması gerekmektedir.
- **Yabancı Müşavirlik Firmasının Şubesi:** Özel bir ihtisas alanında uzmanlaşmış yabancı bir müşavirlik firması Dubai’de şube açabilir. Bu şubeye verilen ruhsat, uzmanı oldukları müşavirlik çalışma alanıyla sınırlı olup yerli firmalarca yapılabilen işleri kapsamamaktadır.

Yukarıda bahsedilen tüm firmalarda, müşavirlik mesleğini icra edebilmek için Dubai Ekonomik Kalkınma dairesi (DED) ve Dubai Belediyesi tarafından yapılacak kayıt ve ruhsat işlemleri zorunludur. Firmaların Dubai Ekonomik Kalkınma Dairesinden ruhsat alabilmeleri için önce Dubai Belediyesinden onay almaları gereklidir. Kanununun 89. maddesinin 12.2 fıkrasına istinaden, ruhsat sahibinin mesleği icra edebilmesi için, başka firmaya sahip veya ortak olmaması veya aynı anda birden fazla şirkette çalışıyor olmaması şarttır.

Firma Tescili İçin Gerekli Şartlar:

Tescil başvurusunda bulunan herkes aşağıda verilen şartları yerine getirmelidir:

- Teknik yeterlilik ve hukuki ehliyete sahip olmak,
- İyi bir unvana sahip olmak,
- Daha önceden suç işlememiş ve ceza almamış olmak,
- Mezuniyet sonrası asgari 3 yıllık iş tecrübesine sahip olmak,
- BAE Mühendisler Odasına üye olmak,

- Bina inşaatı veya inşaat malzemesi ticareti yapan bir firmasının sahibi ya da ortağı olmak.

İTHALAT DÜZENLEMELERİ

Ülkede genel olarak uygulanan gümrük vergisi %5'tir. Bu oran alkollü içkiler için %50 ve tütün ürünleri için %100'dür. Bununla beraber işlenmiş gıda ile ilaç ürünlerini kapsayan bir takım mal grupları için gümrük vergisi alınmamaktadır. Dubai Gümrük İdaresi'nin muaf ürünler listesine ulaşmak için lütfen [burayı](#) tıklayınız. Hemen her türlü canlı hayvan ithalinde gümrük vergisi muafiyeti uygulanmakta, işlenmiş ürünlerde ise %5 gümrük vergisi alınmaktadır. Ayrıca Körfez İşbirliği Konseyi (GCC) üyesi ülkelerden yapılan ithalattan (en az % 40'ının GCC üyesi ülkede üretilmesi şartı ile) gümrük vergisi alınmamaktadır.

Gıda mallarında standartlar mahalli talepler doğrultusunda Tarım ve Sağlık Bakanlıkları ile Belediyeler Genel Sekreterliği'nin oluşturduğu Komite tarafından belirlenmektedir. Gıda mallarının markalanma ve etiketlenmesinde Körfez Standardı (GS 9/1995) uygulanmaktadır.

BAE'de tüm ithalatçıların lisans almaları zorunludur. İthalatçı ancak lisansında belirtilen malları ithal etmeye yetkilidir. BAE piyasasında dağıtım faaliyeti, ithalat yapıp perakendecilere toptan mal vermek şeklinde olduğu gibi doğrudan ithal ettiği malları perakende satmak şeklinde de olmaktadır.

Ülke piyasasında faaliyet gösteren firmaların büyük çoğunluğu yabancı ortaklı firmalardır. Yasal zorunluluk nedeni ile firmanın %51'inin yerli ortağa ait görünmesine karşın, bu firmalar fiili olarak tamamen yabancı firmalardır. Dolayısıyla tamamen ithalata dayalı olarak çalışan bu firmalar kendi ülkelerinden mal getirdikleri gibi, diğer ülkelerden de ithalat yapabilmektedirler. Gıda maddeleri çoğunlukla toptancılar tarafından ithal edilmektedir. Son zamanlarda büyük alışveriş merkezlerinde açılan büyük marketlerin kendileri de doğrudan ithalat yapıp, ithal ettikleri malları perakende olarak satmaktadır.

BAE'de mal satmanın en yaygın yolu acenta vasıtası ile satıştır. Acenta ve dağıtıcı arasında bir ayırım yapılmamakta ve her iki terim "ticari acenta" şeklinde ifade edilmektedir. Acenta, BAE vatandaşı veya BAE vatandaşlarının tamamına sahip olduğu bir şirket, ya da yabancıların hissesinin %49'u geçmediği bir limited şirket olabilir. Her bir Emirlik için ayrı acentalık sözleşmesi yapmak gerekmektedir. BAE ölçeğinde acentalık izni verilmemektedir ancak tüm BAE için her bir emirlikte temsilcisi bulunan ana acenta ile sözleşme yapılabilir. Bundan dolayı acentanın tüm BAE için genel acenta olması ve hedef pazar olarak düşünölen emirliklerde temsilcilikleri bulunmasına önem verilmelidir. Acentaların sözleşmelerini buldukları emirliklerin ticaret ve sanayi odaları ile, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'na tescil ettirmeleri gerekmektedir. Sadece BAE vatandaşları veya tamamıyla BAE vatandaşlarının sahibi olduğu firmalar yerel acenta olarak tescil ettirebilirler. Sözleşme süresinin bitmiş olması fesih nedeni değildir. Acentalık sadece ana firma ile acentanın karşılıklı anlaşması ile feshedilebilir.

Gıda Ürünlerinde İthalatında Genel Kurallar:

- Etiketle ürün ve marka adı ile birlikte oransal olarak azalan sırada katkı maddeleri ve içindekiler yer almalıdır.
- "E" numarası olan katkı maddeleri, tüm hayvansal yağların menşei, metrik ölçüme göre net ağırlık üretim ve son kullanma tarihleri, menşe ülke imalatçının unvanı ve adresi, varsa özel muhafaza ve hazırlama talimatları bulunmalıdır.
- Ürünün orijinal etiketi dışında mutlaka Arapça dilinde düzenlenmiş etiketi bulunmalıdır.
- Üretim tarihi (gün/ay/yıl) ambalajın ayrılmaz bir parçası olduğundan, ya etikette basılmış olmalı veya mahfazaya işlenmiş olmalıdır.Yapışkan etiket (sticker) plastik baskı vb. metotlar kabul edilmemektedir.
- Diet ürünleri, sağlık ve bebek gıda ürünleri gibi bazı özel kategoriler için etiket üzerinde vitamin ve mineral değerlerine ilişkin ayrıntılı bilgilerin yer alması şarttır.
- Gıda ürünlerini ilgilendiren diğer bir standart ise (GCC GS 150/1993) 118 adet ürün için ithalat esnasında üretim ve son kullanma tarihleri itibariyle rafta kalabileceği sürenin yarısının aşılmamış olmasına ilişkin zorunlu uygulamadır.
- Gıda içeren tüm şişe, kutu, paket v.s., üretim ve son kullanma tarihini içermek zorundadır.
- İlgili ülkenin sağlık kuruluşu veya yerel yönetimden sağlık sertifikası bulunmalıdır.
- Aktif bileşeni et olan ürünlerde helal sertifikası gereklidir.
- Tarımsal ürünler ve çiçekler için Tarım Bakanlığı'ndan karantina testi ve bitki hijyen raporu bulunmalıdır.
- Kitap, dergi, sureli yayınlar, video ve kasetler gibi basılı ürünler tarife ücretine ek olarak gümrük incelemesinden ve sansürden geçer.
- Paketleme listesi her bir ürün için, paket sayısı, ağırlık, boyutlar gibi tanıtıcı detayları içermelidir. Her bir kutu için ayrı bir liste konulması tavsiye edilir.
- Nakliye belgeleri uluslararası nakliye kuralları kapsamında düzenlenmelidir.
- Menşei sertifikası uluslararası nakliye kuralları kapsamında düzenlenmelidir. Menşei sertifikası bulunmayan ürünlerden fatura başına 200 dolar gümrük cezası uygulanır.
- İslam karşıtı yayınlar, müstehcen resim ve fotoğraflar ile silah, cephane, hayvan derisi ithali yasaktır.
- Ticari amaçlı çiçek, tohum ve diğer tarımsal ürünlerin ithalatı Sağlık Bakanlığı'nın özel iznine tabidir.
- Ticari amaçlı ilaç ve gıda ürünleri ithalatı Yerel Yönetim/Sağlık Bakanlığı iznine tabidir.
- Marka ve diğer açıklamalar İngilizce ve Arapça olmalı ve paketin en az üç tarafında yer almalıdır.

KÖRFEZ İŞBİRLİĞİ KONSEYİ

Uzun adı Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (Cooperation Council for the Arab States of the Gulf) olan KİK, 1981 yılında Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Suudi Arabistan, Umman, Katar ve Kuveyt arasında her konuda işbirliğini artırmak ve birlik sağlamak amacıyla kurulmuştur.

İran – Irak savaşı nedeniyle işbirliği amaçlı olarak 1981 yılında kurulan Körfez İşbirliği Konseyi daha sonra çalışmalarının kapsamını genişletmiş ve Körfez ülkeleri arasında gümrük duvarlarının kaldırılarak ürünlerin, hizmetin ve sermayenin serbest dolaşımına imkân veren bir sistemin kurulmasını hedeflemiştir.

Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi 6 ülke arasında 1 Ocak 2003 itibariyle Gümrük Birliği yürürlüğe girmiştir. 20–21 Aralık tarihlerinde Katar/Doha’da yapılan örgütün 23. yıllık zirvesinde, bir önceki yıl yapılan zirvede kesinleşen Gümrük Birliği kararları 2003 yılı itibariyle uygulamaya konulmuştur.

Gümrük Birliği uygulaması ile örgüt bir ekonomik blok olarak gücünü artırmayı da hedeflemektedir. Bu kararın alınmasında, Avrupa Birliğinin bölge ülkelerinin serbest ticaret anlaşması taleplerine karşılık olarak, öncelikle böyle bir oluşum yönünde baskı yapmasının da etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Gümrük Birliği uygulaması ile bu 6 ülke, istisnalar dışındaki mallar için, diğer ülkelere %5 gümrük vergisi uygulayacaktır. Bahreyn, Umman ve Suudi Arabistan zaten bir süredir %5 gümrük vergisi uygulamakta idi. Kuveyt, Katar ve BAE’de ise bu uygulama öncesinde gümrük vergisi %4 iken uygulama sonrası %5’e çıkmıştır.

KİK ortak bir para birimi konusunda da çalışmalarını sürdürmektedir. Kuveyt, Suudi Arabistan, Bahreyn ve Katar 2009 yılının Aralık ayında Mali Konseyin kurulduğunu açıklamıştır.

BAE MÜTEAHHİTLİK SEKTÖRÜNDE TÜRK FİRMALARININ YERİ³

Türk müteahhitlik firmaları BAE pazarına ilk olarak 1984 yılında GAMA adlı firma ile giriş yapmıştır. Pazara girildiği yıldan 2015 yılı Nisan ayı sonuna kadar geçen sürede Türk müteahhitlik firmaları tarafından BAE’de yaklaşık 9 milyar ABD Doları tutarında 106 adet proje üstlenilmiştir. Bu tutar ile BAE toplam proje bedeli bakımından Türk müteahhitlik firmalarının Orta Doğu’da en çok iş üstlendiği 4. ülke konumundadır.

Firmalarımız BAE’de bugüne kadar, altyapı işleri kapsamında çeşitli kentsel altyapı ve arıtma projeleri; bina işleri kapsamında çeşitli idari bina, iş merkezi, konut, sosyal-kültürel tesis ve turizm tesisi projeleri; sanayi tesisi işleri kapsamında çeşitli enerji santrali projeleri; su işleri kapsamında çeşitli sulama projeleri ve ulaşım işleri kapsamında çeşitli demiryolu, havaalanı, liman, yol, köprü ve tünel projeleri üstlenmişlerdir.

³ Türkiye Müteahhitler Birliği (TMB) BAE Ülke Raporu’ndan alınmıştır.

2010–2015/Nisan döneminde Türk müteahhitlik firmalarının BAE’de üstlendikleri proje sayısı ve tutarlarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Türk Müteahhitlik Firmalarının Katar’da Üstlendikleri Proje Tutarları

	Toplam Proje Sayısı	Toplam Proje Bedeli (ABD Doları)
2010	8	572 796 791
2011	3	110 313 919
2012	5	1 288 870 744
2013	2	470 536 177
2014	3	375 958 797
2015 Nisan	---	---

Kaynak: TMB

B.A.E.’de İş Üstlenmiş olan Firmalarımız:

- AKFEN İnşaat Turizm ve Ticaret A.Ş.
- AYDINER İnşaat A.Ş.
- BAYTUR İnşaat Taahhüt A.Ş.
- DORÇE Prefabrik Yapı ve İnşaat Sanayi Ticaret A.Ş.
- GAMA Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj A.Ş.
- GAP İnşaat Yatırım ve Dış Ticaret A.Ş.
- GÜRİŞ Holding A.Ş.
- KAYI İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- KULAK İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş.
- MAPA İnşaat A.Ş.
- MNG Holding A.Ş.
- NUROL İnşaat ve Ticaret A.Ş.
- SEMBOL Uluslararası Yatırım Tarım Peyzaj İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- STFA İnşaat Grubu
- TAŞYAPI İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- TAV Tepe Akfen Yatırım İnşaat ve İşletme A.Ş.
- TEKFEN İnşaat ve Tesisat A.Ş.
- YAPI MERKEZİ İnşaat ve Sanayi A.Ş.
- YÜKSEL İnşaat A.Ş.

Türk Firmaları için Önümüzdeki Dönem Potansiyel Yatırım İmkanları⁴:

Yatırım	Yaklaşık Değer
Al Raha Sahili Geliştirme Projesi –Abu Dhabi	14.6 milyar \$
Shams Abu Dhabi Project - Abu Dhabi	6.8 milyar \$
Abu Dhabi Havalimanı Genişletme Projesi - Abu Dhabi	3.8 milyar \$
Khalifa Limanı ve Sanayi Bölgesi - Abu Dhabi	2.2 milyar \$
Masdar İntitative Saadiyat Adası - Abu Dhabi	2.5 milyar \$
Dubai Marina - Dubai	4 milyar \$
Dubai World Central - Dubai	33 milyar \$
Bawadi Project - Dubai	27 milyar \$
Dubai Festival City - Dubai	6.8 milyar \$
Oqyana (Turizm Tesisi) - Dubai	3.5 milyar \$
Dubai Uluslararası Finans Merkezi - Dubai	2 milyar \$
Dubailand - Dubai	20 milyar \$

KARŞILIKLI YATIRIMLAR

T.C. Merkez Bankası kayıtlarına göre Ülkemizdeki BAE doğrudan yatırımları 2014 yılında 115 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Kuveyt Maliye Bakanlığı, Libya Hazine Sekreterliği ve Abu Dabi Yatırım İdaresi'nin yüzde 75 hisseye sahip olduğu Arap Banking Corporation İstanbul'da temsilcilik açmıştır. Şirket Türkiye'de banka satın alarak sektörde büyümek istemektedir.

Dubaili Orion Holding Overseas, İktisat Yatırımı satın almıştır.

Dubai Muhtelif Emtialar Merkezi (DMCC), Türk altın ve çay pazarında faaliyetlerde bulunmaktadır.

2005'te, Türk Telekom'un yüzde 55'ini BAE'den Oger Telecom, faiziyle birlikte 7.1 milyar dolara almıştır.

2005 yılında, Erdemir'e ait Yarımca arazisinin bir bölümünü 105 milyon dolara BAE merkezli Dubai Ports Authority satın almıştır.

⁴ T.C. Dubai Başkonsolosluğu Ticaret Ataşeliği

TÜRKİYE-BAE DIŞ TİCARETİ⁵

Türkiye'nin BAE'ye yönelik ihracatı incelendiğinde, ihracatta yıllar itibarıyla sürekli bir artış trendi dikkat çekmektedir. 2013 yılında ihracatımız bir önceki yıla göre % 57 artarak 8,7 milyar dolara ulaşmıştır. 2013 yılı ihracatımız ise 4,9 milyar dolardır. BAE'ye yapılan ihracatın, Türkiye'nin toplam ihracatı içerisinde payı ise % 3,2 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında ise BAE'ye ihracatımızda % 6.1 oranında azalma gerçekleşmiş ve ihracatımız 4.6 milyar dolar olmuştur.

BAE'den yapılan ithalat da düzenli bir artış görülmektedir. 2013 yılında, BAE'den yapılan ithalat % 49.7 oranında artış göstererek 5.3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda 2013 yılında toplam ithalatımızdaki payı ise % 2,1 olmuştur. 2014 yılı için ise BAE'den yapılan ithalat % 39,6 düşmüş olup; 3,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye-BAE Dış Ticaret Rakamları (* milyon dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2010	3.332	698	4.030	2.634
2011	3.706	1.649	5.355	2.057
2012	8.174	3.596	11.770	4.578
2013	4.965	5.384	10.350	- 418
2014	4.662	3.253	7.915	1.409
2014*	2.260	1.132	3.392	1.128
2015*	2.460	811	3.271	1.649

a: Ocak-Mayıs verileridir.

Kaynak: TC. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili

2014 yılında Türkiye'nin BAE'ye ihraç ettiği ürünlerin başında, toplam ihracat içindeki %31 pay ile kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası gelmektedir. Ham ve yarı işlenmiş altın (%10.2), demir/ çelik çubuklar (%15.4) ve petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (%10.7) pay ile BAE'nin Türkiye'den ithal ettiği diğer başlıca ürünlerdir.

Türkiye'nin 2014 yılında, BAE'den gerçekleştirdiği ithalatın, %75'ini ham ve yarı işlenmiş altın, %9.2'sini kıymetli metallerden mücevherci eşyası oluşturmaktadır. Asiklik hidrokarbonlar, işlenmemiş alüminyum, etilen polimerleri ithal edilen diğer başlıca ürünlerdir.

BAE'ın Dış Ticareti:

⁵ T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nden alıntıdır.

BAE toplam dış ticaret hacmi 2014 yılında 434 milyar dolar olup; 202 milyar dolarlık ihracat, 232 milyar dolarlık ithalat gerçekleşmiştir.

BAE'nin başlıca ihraç pazarları arasında Japonya, Hindistan, Güney Kore, Çin, Singapur, Tayland, Umman, Pakistan, Tayvan, Malezya, Hong Kong, Türkiye ve Belçika bulunmaktadır. Ülkeye ihracat yapan pazarlar ise birçok ürün grubunun ithal edilmesinden kaynaklanan bir biçimde çeşitlilik arz etmektedir: Çin, Hindistan, ABD, Almanya, İngiltere, Japonya, Güney Kore, İtalya, Katar, Hong Kong, Singapur, Umman, Fransa, Belçika, Türkiye ve Hollanda'dır.

2014 yılı itibariyle ülkenin ihracatındaki başlıca ürünler ham petrol ve petrol yağları, elmaslar, altın, petrol gazları, işlenmemiş alüminyumdur.

Toplam ithalatın yaklaşık %50'sini tüketim malları oluşturmaktadır. Çoğunlukla yüksek gelirli vatandaşların talep ettiği yüksek maliyetli ürünler ve BAE'de yetiştirilmeyen temel ürünler (özellikle gıda maddeleri) en fazla ithalatı yapılan ürün gruplarıdır: Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası, elmaslar, petrol yağları, otomobiller, steysin vagonlar, telli telefon için elektrikli cihazlar, elmaslar, altın, otomatik bilgi işlem makineleri ve diğer hava taşıtlarıdır.

BAE, başta Dubai Emirliği olmak üzere, re-eksport ağırlıklı bir ticari yapıya sahiptir. Çeşitli ülkelerden gelen mallar, BAE üzerinden farklı pazarlara ulaştırılmaktadır. Re-eksportta en büyük pazarı Hint Yarımadası ve Körfez ülkeleri oluşturmaktadır. İran, Hindistan, Irak, Bahreyn, Suudi Arabistan ve Pakistan reeksportta ilk sıraları paylaşmaktadır. Re-eksport yoluyla satışı yapılan başlıca ürünler; makineler, ses kaydediciler, inci, mücevherat, tekstil ürünleri, taşıt araçları, kimyasal ürünler ve gıda ürünleri ve içeceklerdir.

ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Ülkemiz ile BAE arasında 1984 yılında Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması, 1993 yılında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması yapılmış olup, KİK ülkeleri ile birlikte Serbest Ticaret Anlaşması yapılması yolunda çalışmalar devam etmektedir.

Anlaşmanın Adı	İmza/Onay Tarihi
VIII. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	10.02.2011
VII. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	15.02.2008
Anlaşmanın Adı	İmza/Onay Tarihi
YKTK	28.09.2005/24.07.2011

Küresel Taahhüt ve Hizmet Kuruluşu (TRICON) ve KOSGEB Arasında Anlaşma	31.10.2003
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	29.01.1993/27.12.1994
Türkiye – Birleşik Arap Emirlikleri Hava Ulaştırma Anlaşması	26.10.1986
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	09.08.1984
BDDK ile BAE Merkez Bankası Arasında Teknik İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı	17.02.2009

TÜRKİYE-BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ İŞ KONSEYİ HAKKINDA

2000 yılında Abu-Dhabi Ticaret ve Sanayi Odası, Dubai Ticaret ve Sanayi Odası, BAE Ticaret ve Sanayi Odası Federasyonu, Şerjah Ticaret ve Sanayi Odası ile imzalanan anlaşma ile DEİK çatısı altında Türk – BAE İş Konseyi kurulmuştur. Körfez Bölgesi'nde, İran, Uzak Doğu (Hindistan'ın alt bölümü) ve Güney Afrika için re-eksport üssü olan Birleşik Arap Emirlikleri'nde Türk işadamlarına yeni işbirliği imkânları sağlamak üzere çalışmalar yapmaktadır.

Diğer yandan, BAE'nin yurtdışında çeşitli yatırımlara plase edilen sermayesini Türkiye'de çeşitli yatırım projelerine yönelmesine imkan tanınması amacı ile gerekli mekanizmaların kurulmasında rol almak üzere çalışmalar yapmayı da planlamaktadır. İş Konseyi bu amaçla Türkiye'de Yatırımları olan Körfez Yatırımcıları ile geleneksel olarak her yıl toplantılar düzenlemektedir. İş Konseyi önümüzdeki dönem sektörel toplantılara öncelik vermeyi öngörmektedir. Bu çerçevede, BAE'ye başta tarım/gıda, sağlık ve gayrimenkul sektörlerinde heyet ziyaretleri planlanmaktadır.

Türk Kanadı Başkanlığını Sayın Korhan Kurdoğlu'nun yürüttüğü İş Konseyi Eylül 2014 itibariyle DEİK'in yeniden yapılandırılması çerçevesinde, Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri İş Konseyi adı altında çalışmalarını yürütmektedir.

FAYDALI BİLGİLER

T.C. Abu Dhabi Büyükelçiliği

Adres : Embassy of the Republic of Turkey Embassy's Area, W59-02 /1, Villa No:1, P.O.Box:3204, Abu Dhabi - UAE

Telefon : 00971 2 410 99 99
Faks : 00971 2 410 99 05
E-posta : embassy.abudhabi@mfa.gov.tr

T.C. Dubai Başkonsolosluğu

Adres : Dubai World Trade Center Building 8th Floor P.O.Box:9221 Dubai - UAE
Telefon : 00971 4 331 47 88
Faks : 00971 4 331 73 17
E-posta : consulate.dubai@mfa.gov.tr

T.C. Abu Dhabi Ticaret Műşavirliđu

Adres : Embassy's Area, W59-02/1 ADNEC (Fuar alanı) arkası P.O.Box: 3204 Abu Dhabi-UAE
Telefon : 00971 2 441 77 02
Faks : 00971 2 441 77 22
E-posta : abudhabi@ekonomi.gov.tr

T.C. Dubai Ticaret AteŐeliđu

Adres : Dubai World Trade Center Building 8th Floor P.O.Box:9221 Dubai - UAE
Telefon : 00971 4 332 79 33
E-posta : dubai@ekonomi.gov.tr

BAE-Tűrk İŐ Konseyi:

BAE-Tűrk İŐ Konseyi (Turkish Business Council in the UAE) çođunluđu Dubai'de olmak üzere, BAE'de yaklaşık 150 Tűrk firması (Őirket, Őube, temsilcilik ofisi kapsamında) faaliyet gűstermektedir.

űlkede faaliyet gűsteren Tűrk iŐadamları ve profesyonellerinin oluŐturduđu Tűrk İŐ Konseyi 2005 yılı Őubat ayında Dubai Ticaret ve Sanayi Odası'nın himayesinde ve gűzetiminde seđimlerini yapmıŐ, 21 Mart 2005 tarihinde de anılan Oda'ya tescil edilmiŐtir.

Konsey'in 58 üyesi bulunmakta olup, üye sayısının artması beklenmektedir. "Konsey" Dubai Ticaret ve Sanayi Odası'nın bir alt kuruluŐu niteliğinde olup, aslında bir dernek mahiyetindedir. Dubai Ticaret Odasına kayıtlı toplam 31 İŐ Konseyi faaliyet gűstermekte ve sayıları artmaktadır.

AŐađıda belirtilen hususlar her iki ũlke firmaları arasında sađlıklı ve uzun vadeli iliŐkilerin tesis edilmesine önemli katkı sađlayacađu dűŐűnűlmektedir:

1. Öncelikle tarafların biraraya gelmesi ve ilgili tesislerin ziyaret edilmesi,
2. Taraflar arasında bir "SatıŐ SűzleŐmesinin" imzalanması,

3. Sözleşmede; ürünün spesifikasyonu, yüklemede/teslimatta kalite kontrolü yapacak bir uluslararası denetim firması, teslim ve ödeme şekli, yetkili mahkemelerin (Dubai ve Türk şirket merkezinin bulunduğu şehir) belirtilmesi,
4. Sevkiyat öncesi “Proforma Fatura” düzenlenmesi ve (standart ve fiyat açısından) son birkez daha ithalatçı firma teyidinin alınması,
5. Ödemelerde bankacılık sisteminin (peşin yada teyitli dönölmez akreditif) kullanılması ve sektörde önde gelen güvenilir bankaların tercih edilmesi,
6. BAE’de bir avukatlık firması/hukuk bürosu ile temasa geçilmesi (bilhassa ticari acentalık/distribütörlük verilmesi durumunda).

BAE’ye Seyahat:

BAE’ye giriş yapılabilmesi için ülkeye gelmeden önce vize (visit, tourist, multiple-entry, transit) alınması gerekmektedir.

- Turist Vizesi: BAE otellerinin veya tur şirketlerinin sponsorluğuna ihtiyaç duyulmaktadır. Vize ücreti 100 Dirhem’dir. (Yaklaşık 27 dolar). Vizenin süresi 30 gündür. Kişi BAE’de iken vizenin yenilenmesi söz konusu değildir.
- Transit Vizesi: Özel bir vize türüdür. Dubai Havaalanı üzerinden başka bir ülkeye transit uçuş yapan yolcular Dubai’de gezmek/konaklamak istemeleri halinde havaalanında düzenlenebilmektedir. Emirates Havayolları ile seyahat eden transit yolcular için anılan havayolu şirketinin Dubai Havalanındaki bürosunda (Emirates Desk) transit vizesi düzenlenebilmektedir. Diğer havayolu şirketleri ile uçuş yapan ve ülkeye giriş yapmak isteyen transit yolcular ise Dubai Havaalanına ulaştıklarında transit vizesi için “Marhaba Services” birimine müracaat etmeleri gerekmektedir.

Vize ile birlikte otel de tahsis edilebilmektedir. Ücret olarak; vize için 50 dolar ve bir miktar otel ücreti tahsil edilmektedir.

- Ziyaret Vizesi: Dubai’ye aile ziyareti yada iş görüşmesi amacıyla gelenler için düzenlenmektedir. Dubai’de ikamet belgesi sahibi kişilerin yada Dubai’de yerleşik ve faaliyet gösteren firma ve otellerin sponsorluğu gerekmektedir. Vizenin geçerlilik süresi 60 gündür. Talep edilmesi halinde toplam 90 güne kadar uzatılabilmektedir.

Seyahata çıkmadan önce, tereddüt hasıl olması halinde, ülkenin vize kuruluşu “Dubai Naturalisation and Residency Administration Department” (T: 00 971 4 398 00 00 ya da www.dnrd.gov.ae) ile temasa geçilmesinde yarar bulunmaktadır.

- Çalışma Vizesi

- Mevzuat: İŞveren-Personel arasındaki istihdama ilişkin esaslar 1980 tarihli ve 8 sayılı Federal İŞ Kanunu'na dayanmaktadır. Kanun'da bilahare, 1981, 1985 ve 1986 yıllarında yürürlüğe konulan Federal Kanunlar ile bazı değişiklikler yapılmıştır.
- Çalışma Vizesi Prosedürü: Yabancı bir kişinin BAE'de çalıŐabilmesi için BAE vatandaşı yada BAE'de yerleşik faal bir firmanın sponsorluğuna ihtiyaç bulunmaktadır. İŞveren/sponsorun (employer), ilk aşamada Çalışma ve Sosyal İŞler Bakanlığı'na baŐvurması ve Bakanlıkta dosya açtırması gerekmektedir. Bakanlığın uygun görüşünün alınmasını müteakip, sırayla aşağıda belirtilen belgelerin düzenlenmesi gerekmektedir.
 - a. İstihdam Vizesi (Employment Visa): Göçmen İŞleri Dairesi
 - b. Sağlık Testi (Medical Test - Health Card): Devlet Hastanesi
 - c. Çalışma Kartı (Labour Card): Çalışma ve Sosyal İŞler Bakanlığı
 - d. İkamet İzni (Residence Permit): Göçmen İŞleri Dairesi

İŞveren-Personel uyuşmazlığında ilk başvuru mercii Çalışma ve Sosyal İŞler Bakanlığı'dır. Bakanlığın aldığı kararın tarafları tatmin etmemesi ve sorunun çözülememesi durumunda Mahkemeye başvurulmaktadır.

Oturum İzni:

Yabancı bir kişinin BAE'de ikamet (oturma) izni alabilmesi için; Şirketler Kanunu dahilinde Şirket kurması yada İŞ Kanunu kapsamında ülkede yerleşik bir işverenin/firmanın sponsorluğunda istihdam edilmesi gerekmektedir. Her iki durumda da, BAE vatandaşı yada ülkede yerleşik bir firmanın sponsorluğuna ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı bir kişi, yerel ortak bulmaksızın BAE'de Şirket kuramamaktadır. Öte yandan, serbest bölgelerde Bölge İdaresi sponsor olduğu için yerel vatandaŐ/sponsor gereksinimi ortadan kalkmaktadır.

İŞverenin sponsorluğuna istinaden temin edilen istihdam vizesi (employment visa), çalışma ve sağlık kartı (labour and health card) sahibi yabancı kişi (employee) BAE'de ikamet vizesine sahip olabilmektedir.

Bilahare; BAE'de çalışma ve ikamet vizesine sahip yabancı bir kişi, ailesinin (eş, çocuk, anne-baba) ikametine sponsorluk yapabilmektedir. Bunun için ise en az 4 bin Dirhem (1.090 dolar) aylık gelire sahip olması gerekmektedir. Asgari gelir Şartı, Göçmen Bürosunun yürürlüğe koyduğu bir kuraldır.

BAE'de Yabancı Personel İstihdamı:

- Mevzuat: İŞveren-Personel arasındaki istihdama ilişkin esaslar 1980 tarihli ve 8 sayılı Federal İŞ Kanunu'na dayanmaktadır. Kanun'da bilahare, 1986 tarih

ve 12 sayılı Kanun ile bazı değişiklikler yapılmıştır. İş Kanunu; iş akdi, personel ücreti, çalışma saatleri, işten ayrılma, izne ayrılma, iş güvenliği ve korunma, dosya tutulması, sağlık ve sosyal bakım, disiplin kuralları ve iş kazalarına ilişkin esaslar ile iş teftişine dair hususları düzenlemektedir.

Personel ifadesi ile; hem yönetim hem de işçi kadrosunda istihdam edilen yabancı uyruklu çalışanı (expatriates) kastetmektedir.

- Sendika faaliyetleri ve grev yasaktır.
 - Çalışma yaşı en az 15 ile sınırlandırılmıştır.
 - Çalışma saatleri normalde günde 8, haftada 48 saattir.
 - Çalışma Bakanlığı ile işveren adına; firmanın yerel ortağı, ulusal acenta yada yetkili temsilci muhatap olabilmektedir.
 - BAE son yıllarda yürürlüğe koyduğu uygulama ile (emiratisation), özel sektör kuruluşlarında (bilhassa özel bankalarda) daha fazla BAE vatandaşı istihdam edilmesini zorlamaktadır.
 - Serbest bölgeler ve bu kapsamda Dubai Jebel Ali Serbest Bölgesi; Federal Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı ve İş Kanunundan ayrı olarak kendi iş kurallarını uygulamaktadır.
- İstihdam Prosedürü: Yabancı personel istihdam edilebilmesi amacıyla; ilk aşamada işveren/sponsor tarafından Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'na başvurulması gerekmektedir. Ayrıca, yeni bir işyerinin açılmış olması, istihdam edilecek kişi ve iş için Bakanlıkta dosya açtırılması zorunludur.

İstihdam edilecek yabancı kişi için BAE'ye gelmeden önce anılan Bakanlıktan uygun görüş alınması gerekmektedir. Bakanlığın uygun görüşünün alınmasını müteakip aşağıda belirtilen göçmen (immigration) işlemlerinin yapılması gerekmektedir:

- **İstihdam Vizesi (Employment Visa)**: Sponsor (işveren-employer) istihdam vizesi için Göçmen Bürosu'na müracaat etmektedir. Vize başvurusunda; işçinin pasaport kopyası, BAE Büyükelçiliği ve Dışişleri Bakanlığınca tasik edilmiş belge (degree certificate), işverenin ticaret lisansı ve kurum kartı (establishment card), müracaat formu ve 200 dirhem ücret tahsil edilmektedir. Tanzim edilen vizenin bir örneği, yabancı işçinin ülkeye giriş yapacağı havaalanı/gümrük kapısına gönderilmektedir.
- **Sağlık Testi (Medical Test)**: İstihdam vizesine sahip olan yabancı personel BAE'ye geldiğinde sağlık testinden geçirilmekte, adına bir sağlık kartı düzenlenmektedir. Başvuru için pasaport kopyası, istihdam vizesi, iki adet foto ve 500 Dirhem ücret talep edilmektedir.

- Çalışma Kartı (Labour Card): Sağlık kartının düzenlenmesini müteakip, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığına Çalışma Kartı için müracaat edilmesi gerekmektedir. Kartın tahsisi 200 dirhem ücrete tabidir.
- İkamet İzni (Residence Permit): Çalışma kartının temin edilmesinden sonraki aşama, işçi için ikamet izninin alınmasıdır. İkamet izni üç yıl için verilmektedir ancak bazı durumlarda Göçmen Bürosu daha az süre için de izin verebilmektedir. Müracaatta 400 dirhem ücret alınmaktadır. Yabancı kişinin BAE'ye geldiği ilk 30 gün içinde yukarıda belirtilen işlemlerin tamamlanmasında yarar bulunmaktadır.

Personel ve İşveren Arasında İstihdam Sözleşmesi İmzalanması (Employment Contracts)

- **Sınırlı Sözleşme (Limited/Fixed Term Contract)**

- Sözleşmenin bitiş tarihi belirtilmektedir.
- Kontrat süresi 4 yıl ile sınırlandırılmıştır. Karşılıklı mutabakat ile sürenin uzatılması mümkündür.
- Taraflardan biri, sözleşme süresi sona ermeden ve Kanun'da belirtilen (120 ve 121. maddeler) mücbir durumlar haricinde bir nedenle, sözleşmeye son vermek istemesi halinde karşı tarafın zararını tazminle yükümlüdür.

- **Sınırsız Sözleşme (Unlimited Contract)**

- Sözleşme, belirli bir dönemle sınırlandırılmadığından, bitiş tarihi yer almamaktadır.
- Sözleşme, taraflardan birinin 30 gün önceden ihbarda (notice) bulunması kaydıyla, sona erebilmektedir. İhbarda bulunmayan taraf, karşı tarafın uğrayacağı zararı tazminle mükelleftir.
- İstihdam edilen personel, Kanun'un 120. maddesini ihlal etmesi durumunda, işveren ihbarda bulunmaksızın çalışanın işine son verebilir.
- Kanun'un 121. maddesindeki koşulların oluşması durumunda ise, çalışan ihbarda bulunmaksızın kontratı tek taraflı sona erdirebilme hakkına sahiptir.

İstihdam Sözleşmesinde Belirtilmesi Gereken Hususlar:

- Ücretler
- Sözleşmenin başlangıç tarihi
- Sözleşmenin imzalandığı tarih

- Sözcleşmenin türü (sınırlı-sınırsız)
- Sözcleşme süresi (sınırlı kontratlar için)
- İşin özelliği
- İşin yerleşik olduğu adresi

İzin Kullanımı:

- Yıllık İzin: Personelin hizmet süresi 6 ila 12 ay arasında olması durumunda, izin hakkı ayda iki gündür. Hizmet süresinin bir yılı aşması halinde ise, yıllık izin hakkı yılda bir aydır. Hizmet süresi bir yıldan fazla olması durumunda tam maaş ödenmektedir.
- Resmi Tatil İzinleri: Hafta sonu tatili özel sektör için Perşembe öğleden sonra ve Cuma tam gündür. kamu daireleri Perşembe ve Cuma tam gün tatildir. Resmi tatiller, izin dışında sayılmaktadır. Bunlar; Hicri ve Miladi Yılbaşı, Ramazan ve Kurban Bayramları, Hz. Muhammed'in doğum günü, dini kandil günleri ile ulusal kurtuluş günüdür.
- Hastalık İzni: İlk 15 gün tam, takip eden 30 gün için ise yarım maaş ödenmektedir. Bu süreyi aşması durumunda ise maaş kesilmektedir. Hastalığın sebebi, kişinin kendi bariz hatasından (alkolik olma) kaynaklanıyor olması halinde ise hiçbir şekilde maaş ödenmemektedir.
- Doğum İzni: Sadece bayanlara tanınan hak olup, eş için söz konusu değildir. Süresi 45 gündür.

İşveren-Personel Uyuşmazlık Durumu:

- İşveren-Personel uyuşmazlığında ilk başvuru mercii Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'dır. Bakanlığa başvuru 100 Dirhem ücrete tabidir.
- Bakanlığın aldığı kararın tarafları tatmin etmemesi ve sorunun çözülememesi durumunda Mahkemeye başvurulmaktadır.

İş Teftişi:

- Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'nda mezkur Kanun uyarınca faaliyet gösteren İş Teftiş Dairesi bulunmaktadır.
- İş Müfettişleri, istedikleri zaman işyerini denetleme, işvereni sorgulama ve gerekli evrakları inceleme yetkisini haizdir. İşveren ilgili evrakları Müfettişin incelemesine sunmakla yükümlüdür.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu

River Plaza, Büyükdere Caddesi, Bahar Sokak, No:13 Kat:9-10, Levent

Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx)

Faks: 0 212 270 30 92

info@deik.org.tr

www.deik.org.tr

Yönetim Kurulu Başkanı:

Ömer Cihad Vardan

Genel Sekreter:

Mustafa Mente

Bölge Koordinatörü:

Suzan Cailliau

İŞ Konseyi Koordinatörü:

Akın Dıblan